Viaduaa!

'96

51

Via fora!! és una publicació que apareix l'hivern del 1984, fruit del treball d'equip de l'associació cultural **enllaç**, i des d'aleshores continua publicant-se amb una tossuda periodicitat trimestral.

Els primers números —amb el subtitol 'Publicació per a la gent culturalment activa'— es dirigeixen a totes aquelles persones que porten a terme alguna activitat de dinamització cultural. Poc a poc, en incrementar la relació amb altres publicacions afins d'arreu del món, Via fora!! es va convertint en una plataforma de difussió d'idees sobre noves maneres d'entendre la societat i les seves relacions amb el medi. Així, s'hi publiquen articles sobre temes tant diversos com ara les relacions humanes, els mecanismes del poder, els conflictes ètnics i nacionals, els models econòmics, el coneixement del propi cos, l'explotació nord ⇨ sud, la degradació del medi natural, els sistemes cooperatius, la gestió dels recursos o la participació política, sempre des d'un punt de vista innovador, amb un triple objectiu:

✓ informar sobre els debats ideològics i les experiències pràctiques que s'estan duent a terme arreu del món,

✓ provocar la reflexió individual i col·lectiva al voltant d'aquests temes, i

✓ apuntar possibles línies d'acció envers petits canvis dins d'una perspectiva global.

Via fora!! is a plublication which appears within the winter of 1984, fruit of the group work of the cultural association **enllaç**, and since then it continues being published with a quarterly obstinated periodicity.

The first issues —with the subtitle 'Publicació per a la gent culturalment activa'— were directed to all those people who carried out some activity of cultural dynamization. Gradually, with the increase of relationships with other similar publications all over the world *Via Fora!!* is becaming a platform for the diffusion of ideas concerning new ways to undestand society ans its relationships with the environement. Then, there are published articles about subjects as diverses as human relationships, mechanismes of power, ethnic and national conflicts, economical patterns, the knowledge of the own body, North ⇨ South explotation, the degradation of natural environement, cooperative systems, the resourcers management or the political participation, always from an innovating point of view, with a triple objective:

✓ to inform about ideological debates and practical experiences carried out all over the world.

✓ to promote individual and collective reflexion concerning these subjects, and

✓ to point out possible action lines towards small changes within a global prespective.

Via fora!! estas eldonaĵo kiu aperis vintre de 1984, kiel rezulto de la teama laboro de la kultura asocio **enllaç** kaj de tiam daŭre aperas kun konstanta trimonata ofteco.

La unuajn numerojn —kun la subtitolo 'Eldonaĵo por homoj kulture aktivaj'— oni adresis al tiuj personoj kiuj plenumis iun ajn aktivaĵon pri kultura aktivigo. Iom post iom kiam plimultigas la rilatoj kun aliaj similaj eldonaĵoj en la tuta mondo, *Via fora!!* iom post iom farigas kvazau platformo por disvastigo de ideoj pri novaj manieroj kompreni la socion kaj giajn rilatojn kun la medio. Tiel, oni aperigas en gi artikolojn pri tiel diversaj temoj kiel la homrilatoj, la meanismoj de la povo, la etnaj kaj naciaj konfliktoj, la ekonomiaj modeloj, la kono de la propra korpo, la ekspluatado nordo ⇨ sudo, la degenerado de la natura medio, la kooperativaj sistemoj, la mastrumado de la rimedoj au la politika partopreno, nepre el noviga vidpunkto, kun triobla celo:

✓ informi pri la ideologiaj debatoj kaj la praktikaj spertoj kiuj okazas en la tuta mondo.

✓ provoki la individuan kaj kolektivan pripensadon cirkau tiuj temoj.

✓noti eblajn agadliniojn cele al malgrandaj sangoj ene de totala perspektivo.

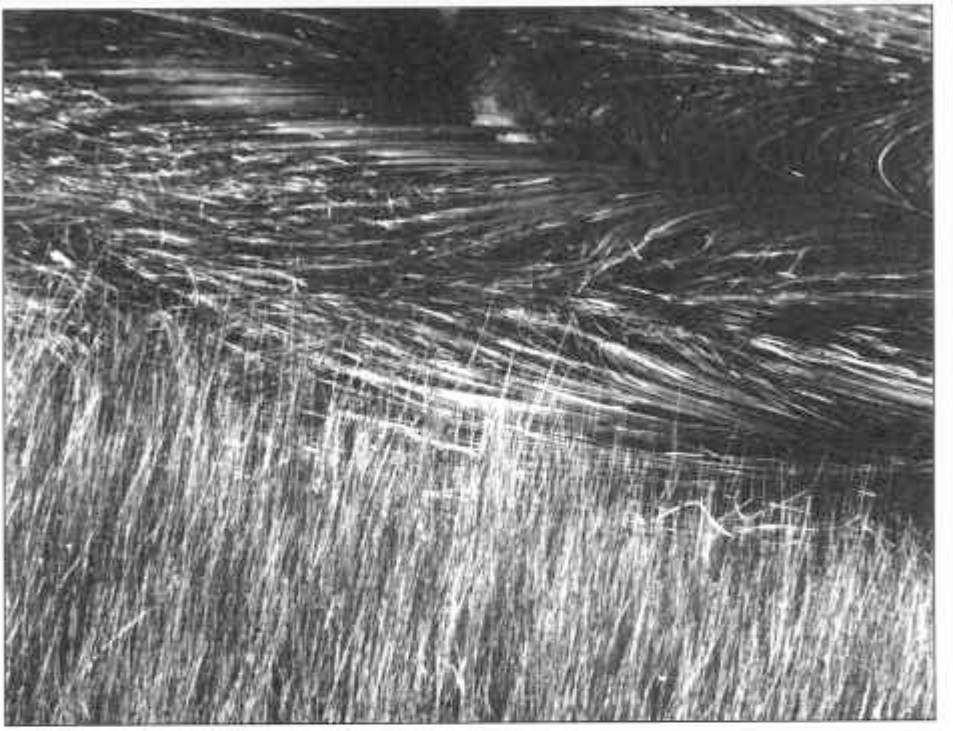

MIGUEL SÁNCHEZ (1963-1996)

Via fora!! Núm. 51, Volum VI. Estiu '96

GÈNERE, PODER I POSTMODERNITAT
Vers un feminisme de la solidaritat (i II)

Gabriela Castellanos

Us oferim la segona i darrera part d'aquest treball teòric sobre el gènere i la seva relació amb el poder i la subjectivitat, tot realitzant un curós estudi de les possibilitats reflexives i pràctiques que s'en deriven dels treballs de Joan Wallach Scott i de Michel Foucault, tot recordant el que ja us dèiem a la introducció de la primera part: la crítica de Foucault a la creença en l'existència d'una sola raó, d'una sola veritat, permet entrellucar la possibilitat d'un saber que incorpori altres perspectives, i entre elles la de les dones.

Font: Gabriela Castellanos, "Género, poder y postmodernidad: hacia un feminismo de la solidaridad", dins de Desde las orillas de la política, Barcelona 1996, p. 21-48.

We offer you the second half of this theoretical work about gender and its relationships with power and subjectivity. Gabriela Castellanos presents an accurate work about reflexives and practical possibilities derived from works of Joan Wallach Scott and Michel Foucault. Remambering what she said in the last number of Via fora!!, *Foucault's critic on the belief that there is only one reason, only one truth let's us suppose the possibility of knowledge that incorporates other perspectives and among them the perspective of women.*

Source: Gabriela Castellanos, "Género, poder y postmodernidad: hacia un feminismo de la solidaridad", dins de Desde las orillas de la política, *Barcelona 1996, p. 21-48.*

Ni prezentas al vi la duan kaj lastan parton de tiu ĉi teoria verko pri la genro kaj ĝia rilato al la povo kaj la subjektiveco, verko kiu plenumas diligentan studafon pri la pripensaj kaj praktikaj eblecoj eltiritaj el la verkoj de Jean Wallach Scott kaj de Michel Foucault,rememorigante tion kion ni jam rakontis al vi en la enkonduko de la unua parto: la kritiko de Foucault pri la kredo je la ekzistado de unu sola racio,de unu sola vero,permesas ekvidi la eblecon de iu scio kiu enkorpigu aliajn perspektivojn kaj inter ili,tiun de la virinoj.

Fonto: Gabriela Castellanos "Genro, povo kaj postmoderneco: por solidara feminismo" ene de Lola G.Luna-Mercedes Vilanova (Comps.Desde las orillas de la politica.Barcelono 1996.p.21-48.

Subjectivitat, sexualitat i feminisme

Per altra banda, tal com ho explica Biddy Martin, "Foucault insisteix en què la nostra subjectivitat, la nostra identitat i la nostra sexualitat estan íntimament lligades; no existeixen ni abans ni per fora del llenguatge i de les representacions, sinó que les estratègies discursives i les pràctiques de representació les posen en joc".[30] En comptes d'ésser resultat d'una repressió de la sexualitat, la nostra subjectivitat s'ha constituït mitjançant el discurs, o millor, mitjançant els múltiples discursos sobre el cos. L'era moderna es caracteritza per la compulsió a parlar de sexualitat en totes les formes científiques i pseudo-científiques possibles.

Així, a *Historia de la sexualidad* Foucault explora les relacions entre sexualitat i poder, rebutjant allò que anomena "la hipòtesi repressiva". Aquesta hipòtesi, ens diu Foucault, sosté que, a partir del segle XVII, es produeix una tendència cultural generalitzada a prohibir l'esment de fets o activitats sexuals: suposadament, la repressió operava com una sentència a desaparèixer, però també com una exhortació al silenci, una afirmació d'inexistència, i per implicació, una ad-

missió de què no hi havia res a dir sobre semblants coses, res a veure, res a saber".[31] Si bé és cert que el riure revoltós i la franquesa enfront de la sexualitat de segles anteriors varen anar desapareixent, el que realment es produeix en l'era moderna, segons Foucault, no és el silenci, l'acallar de els veus sobre la sexualitat per efecte de la repressió, sinó una proliferació de discursos, una incitació a parlar sobre allò sexual de maneres distintes i noves, més subtils i indirectes, tal vegada menys franques, però que finalment desemboca en la convicció contemporània que és necessari confessar-ho tot sobre el sexe (pensem per exemple, en la sorprenent franquesa dels qui acudeixen als *talk shows*, que ja començen a proliferar a Amèrica Llatina).[32] La sexualitat s'ha convertit en la nostra època en tema de discursos pedagògics, mèdics, demogràfics. Foucault assenyala:

"Això és l'essencial: que l'home occidental s'ha sentit atret en els darrers tres segles per la tasca de dir-ho tot vers el sexe; que des de l'era clàssica ha hagut una constant optimització i una creixent valorització del discurs sobre el sexe; i que aquest discurs cuidadosament analític s'ha encaminat a rendir múltiples efectes de desplaçament, intensificació, reorientació i modificació del mateix desig".[33]

Entre les grans estratègies que, a partir del segle XVIII, "formaren mecanismes específics de saber i de poder que es centraven en el sexe", trobem l'"histerització dels cossos de les dones".[34] Aquest procés incloïa la representació del cos femení com saturat de sexualitat alhora que de patologies, i la definició de la mare com aquella persona consagrada a la llar i als fills que, com a costat negatiu, sofria una gran susceptibilitat als "nervis".[35] És ja en el segle XIX quan sorgeix el concepte del "sexe" com a categoria cultural, amb tres accepcions, relacionades amb la histerització de la dona. "Sexe" es definia, simultàniament, com:

"Allò que pertany tant a homes com a dones; allò que pertany, *par excellence* als homes, i per tant els hi manca a les dones; però, al mateix temps, com allò que per si mateix constitueix el cos de la dona".[36] Aleshores, la dona alhora està mancada de sexualitat i *és* sexualitat pura.

Ara bé, la sexualitat per a Foucault és un producte històric que està íntimament relacionat amb la nostra identitat, la nostra subjectivitat. El nostre sentit de qui som "no existeix fora de o prèviament al llenguatge i la representació, sinó que realment és portat a actuar mitjançant les estratègies discursives i les pràctiques representatives".[37] És en aquest sentit que podem dir que, en el cas de moltes dones modernes (sobretot les més tradicionals), els discursos que han incidit sobre elles en la llar, l'escola, l'església, així com les representacions de l'amor, la dona, l'home, han conduït a una difusió de la sexualitat. Allò sexual en elles, aparentment negat i prohibit, s'espiritualitza i es dispersa, convertint-se per aquesta mateixa raó en la totalitat de la seva vida; és per això que s'imaginen que l'home estimat, anhelat, desitjat *és* la mateixa existència. Per això, com ho expressa la gran novel·lista xilena María Luisa Bombal, en *La amortajada*, aquest "destí de les dones" que sembla basar-se en la nostra "naturalesa", ens porta a "remoure una pena d'amor en una casa ordenada, davant d'una tapisseria no acabada".[38] La cita reuneix alguns dels elements que assenyala Foucault com a part de la "histerització de la dona": la saturació de sexualitat, la domesticitat, el sofriment. L'espera abnegada de Penèlope es converteix en el símbol aparent del nostre destí.

Aquest enfocament, que postul·la la construcció històrica del cos i de la sexualitat, és particularment útil per a la teoria feminista. A pesar que Foucault, com s'ha assenyalat repetidament, no va distingir entre els processos històrics de la producció del cos femení i el masculí, les seves concepcions ens permeten apropar-nos a una comprensió més profunda de les construccions de les nostres identitats sexuals, i per tant són especilament fructíferes per a l'anàlisi i la teoria feministes.

Efectivament, el fet que la producció de cossos dòcils no és idèntica per a homes i dones ha estat demostrat per analistes com Sandra Lee Barrtky, la qual ha assenyalat com, a més a més de les pràctiques disciplinàries escolars que permeten la docilitat corporal de tots i de totes, existeixen disciplines que produeixen una modalitat d'ensinistrament corporal que és típicament femenina. Entre elles, Bartky analitza: "aquelles que cerquen produir un cos d'una certa talla i configuració; aquelles que condueixen a extreure d'aquest cos un repertori específic de gestos, postures, i moviments; i aquelles que s'encaminen a exhibir aquest cos com una superfície ornamentada".[39]

Un resultat, entre d'altres, és una constant preocupació per l'aparença, aquest fenomen d'una constant consciència de la imatge visual que ofereix la pròpia persona, aquest narcisisme que, segons Freud, constitueix una característica "essencialment femenina". Aquest autocontrol de la pròpia aparença, aquesta tendència a imaginar com la veuen els altres, és congruent amb aquest panòptic interioritzat que, segons Bartky: "resideix dins de la consciència de la majoria de les dones... La dona viu el seu cos com vist per altres, per un Altre patriarcal i anònim".[40]

Però aquest "Altre" s'ha convertit ja en part de la dona que s'adorna: d'allí la fascinació pel mirall. Un altre resultat d'aquest ensinistrament pot ser l'anorèxia, una malaltia que solen patir quasi exclusivament les dones. En aquest tràgic fenomen, en el qual evidentment es conjuguen influències sòcio-culturals i realitats psíquiques, la pacient anteposa la talla desitjada del cos a la seva pròpia supervivència, arribant a sentir que la forma femenina és sols acceptable quan s'anul·la a la seva mínima expressió, i que l'aliment és un verí.

El "panòptic interioritzat" específicament femení, per altre costat, no es limita a la vigilància exercida sobre la pròpia aparença; per mitjà d'ell, la dona tradicionalment ha patit una cen-

© Eva Virgili

sura (i finalment, ha exercit una autocensura) de la sexualitat que difereix radicalment del comportament sexual que en la nostra cultura s'espera dels homes.[41] D'aquesta manera, mentre que dels homes s'espera i encara s'exigeix una gran activitat sexual des de la mateixa adolescència, moltes dones llatinoamericanes han patit tradicionalment, i en molts casos encara pateixen, un enclaustrament encaminat a protegir la seva virginitat. La conseqüència és que moltes resulten incapaces de respondre a la relació sexual, quan arriben a tenir-la. Aquestes dones han interioritzat la vigilància que s'exerceix sobre la seva sexualitat fins arribar a la frigidesa, que no totes venceran.

Potser com a corol·lari d'aquesta censura de la pròpia sexualitat, les dones, segons ens diu Bartky, tendim a limitar l'abast dels nostres propis moviments, a ocupar el mínim d'espai, com qui demana excuses per existir.[42] L'educació que moltes joves rebien i en part encara reben no sols les porta a enclaustrar-se en els confins del seu propi cos, a limitar el seu propi moviment, sinó que a més a més les condueix a tenir por de tot; per aquesta raó moltes joves poden arribar a ser passives, inermes, àdhuc paralitzades per la temença. L'eficàcia d'aquest ensinistrament s'observa en les seves reaccions passives (o més aviat, la seva absència de reaccions) dàvant de l'acossament sexual o la violència domèstica.

Com tots els subjectes moderns, les dones ens trobem situades en el punt de convergència de múltiples estratègies que permeten que participem en relacions de poder que són immanents als nostres sabers quotidians, a les nostres relacions de tot tipus. Tanmateix, les dones no sols actuem com a agents ben ensinistrats de les mateixes relacions de poder que defineixen les nostres relacions sexuals. Perquè allí on hi ha poder, hi ha necessàriament dos o més subjectes de relació, i un d'ells sempre ofereix resistència a la força de l'altre. La resistència és inevitable, ens diu Foucault, entre d'altres coses perquè les relacions de poder existeixen gràcies a aquestes resistències, que juguen els rols d'"adversari, objectiu, recolzament, o agafador per a les relacions de poder".[43] Entre les formes de la resistència femenina podem incloure les transgressions de les normes socials de tipus sexual, transgressions que poden anar des de les més lleus, com quan una jove conversa amb qui li han prohibit parlar, fins les més "greus", com les relacions pre- i extra-maritals. Una altra forma de resistència pot construir-se mitjançant formes d'ocultació, de dissimulació i

de sigil. Les dones, tot sovint, es defensen de la dominació negant-se a deixar-se conèixer en el seu jo més íntim. Aquesta és una de les raons per les quals els homes poden arribar a considerar-nos éssers misteriosos.

Com veiem, la mateixa riquesa i complexitat de la visió foucaultiana ens obra noves perspectives, revelant-nos les múltiples formes en les quals les relacions de gènere són relacions de poder. En efecte, el seu enfocament ens permet analitzar les maneres en les quals el gènere és font de diferenciacions i de relacions de poder, en totes les relacions socials. A continuació exploraré, molt ràpidament, com pot incidir aquesta concepció del gènere en la nostra comprensió d'alguns dels tipus de pràctiques i de relacions socials, a fi de mostrar l'àmplia aplicabilitat d'aquesta categoria, fins i tot en aquells aspectes del quefer social on en aparença no és pertinent.

Gènere i poder

Es pensa, per exemple, que hi ha aspectes de la vida (pública, sobretot) que no tenen res a veure amb el gènere. Allí on les dones han estat excloses, aparentment no existeixen "relacions de gènere", i l'únic que podem fer és lluitar en contra de la limitació resultant dels nostres drets. Nogensmenys, l'anàlisi minuciosa dels discursos i pràctiques socials d'aquests llocs i nivells de les quals hem estat excloses les dones, revela la nostra presència: simbòlicament, estem en aquests llocs i nivells precisament per haver-ne estat excloses. Es per això que allí on el gènere sembla menys rellevant, és on és més pertinent, del mateix modus en què en els llocs on s'exclou totalment els homes, ronda molt fortament l'espectre de la pobresa. Ésser ric és no ser pobre, i per a defensar-se de la possibilitat que es pensi que hom no té diners, apareixen tots els dies noves fòrmules de consum sumptuari que es constitueixen en potents símbols de solvència econòmica. D'aquesta manera, l'absència per exclusió de membres d'una o vàries classes en els cercles de poder es converteix en una presència de signe negatiu, simbòlica, inconsistent, del mateix que s'exclou. Del mateix modus, en aquestes cúpules de poder on les dones rares vegades hi penetrem (clubs polítics o universitaris, consells d'estat, corts supremes o juntes directives), allí, tot, des de la decoració fins al vestit, des de l'oratòria fins als acudits i les maneres de saludar-se, des de les publicacions més erudites fins als rètols en les parets, tot proclama que en aquest lloc sols hi ha varons, que res pot estar més lluny d'allò femení. I per això allí, implícitament i simbòlica, la nostra presència paradoxal és molt forta.

Des d'aquesta perspectiva, moltes investigadores i investigadors insisteixen avui en què el concepte de gènere, d'igual manera que les categories de "classe" i "raça",[44] pot ésser pertinent per a l'estudi de qualsevol aspecte de les relacions socials, perquè les determinacions de gènere atravessen tots els aspectes de la vida social.[45] Veiem diversos exemples de com les relacions de gènere amaren els diferents nivells i sectors de la vida social, per a plantejar-nos després les conseqüències que aquesta visió pot tenir per a la concepció dels actors socials i per a les estratègies polítiques feministes.

En l'àmbit privat, l'aprenentatge de les diferències de gènere és una escola per a les relacions de poder. Les relacions de gènere dins de la família ens ensenyen, des de la infantesa, que existeix una assimetria bàsica entre certes categories socials, com per exemple, les d'"home" i "dona". Allí, a partir de la nostra identificació amb les diverses posicions i actituds vinculades amb aquests dos conceptes, construi-

rem la nostra identitat, i simultàniament, les nostres maneres més bàsiques de relacionar-nos amb el poder.

Segons la sòcio-lingüista nordamericana Robin Lakoff, el procés de socialització de dones i d'homes ens introdueix en un sistema d'inclusions i exclusions socials, de rebutjos i de recompenses en les quals les dones romanen en una posició de sotmetinent. Efectivament, quan nens i nenes es comporten verbalment com s'espera d'ells, reben com a premi l'aprovació dels adults. Però en la mesura que creixen, l'accés dels varons als discursos socials i a l'estil masculí, conduirà a que se'ls permeti ingressar a les esferes i nivells que les seves situacions de classe i de raça els permetin. Per contrast, la conducta verbal femenina rebrà solament certes recompenses socials, com el tracte "galant", per exemple, "premis" que representen simultàniament la prohibició de participar plenament com a subjectes socials en les esferes més altres de poder.[46] A partir de les idees de Foucault que acabem d'exposar, podem matitzar aquests plantejaments i reconèixer que les dones participem en el mateix poder que ens sotmet mitjançant múltiples discursos i pràctiques, i que tot sovint som agents de la nostra pròpia exclusió. Tanmateix, segueixen tenint vigència plantejaments de Lakoff com el que cito aquí :

"A la nena se la condemna perquè sí i perquè no. Si es nega a parlar com una dama, se la ridiculitza i se la titlla de poc femenina; però si aprèn a ferho, se la ridiculitza per no ésser capaç de prendre part en una conversa seriosa: en cert sentit, per ser menys que plenament humana. Aquestes dues alternatives que té la dona —ésser menys que dona o ésser menys que persona— són altament doloroses".[47]

En efecte, com aquí ho insinua Lakoff, el model cultural de persona, anomenem-lo "Home" o "ésser humà", té un signe masculí implícit; aquesta és una de les raons per les quals les feministes rebutjem el "masculí genèric" (dir "ell" per representar "ell o ella"), que suposadament inclou homes i dones, però que en realitat condueix a què es reforci el vincle implícit entre els dos conceptes de mascle i d'*homo sapiens*.

Si pasem a considerar els diferents àmbits extra-familiars de la interacció social, podem trobar diverses determinacions lligades a les diferències de gènere. La pertinença d'aquesta categoria en el camp de la política, per exemple, es fa clara tant a partir de la història com de l'observació dels successos contemporanis. A jutjar per les investigacions històriques dels darres temps, en moltes, sinó en totes les èpoques de la nostra civilització, les diferències socials entre els gèneres s'han utilitzat per representar simbòlicament les relacions de poder. Com ho expressa la mateixa Scott, en temps de guerra es tendeix a ridiculitzar l'enemic representar-lo, verbalment o icònica, com femení. Aquesta pràctica, que segons l'autora "ha estat denunciada però no suficientment estudiada" en la Revolució Francesa, en l'Stalinisme, en el nacisme, o en l'Iran de l'Ayatollah,[48] continua apareixent avui, per exemple, en articles i entrevistes dels cubans exiliats en Miami al referir-se al que ells anomenen la "fascinació" que Fidel Castro exerceix sobre els governants d'Amèrica Llatina. En general, en l'exercici del colonialisme veiem que la categoria de gènere no sols juga un paper polític important degut als lligams entre patriarcat i poder colonial,[49] sinó que a més a més les relacions de gènere s'utilitzent a nivell simbòlic per desmoralitzar els homes de les colònies posant-los en posicions feminitzants, ja que els governants del país metròpoli amb fre-

qüència s'expressen vers la colònia en termes que la converteixen en la meitat femenina d'una parella sexual. D'altra banda, les representacions de l'amor a la pàtria com l'amor d'un home per una dona,[50] o de la identitat nacional a partir de cossos femenins, posen en relació la típica actitud ambivalent d'adoració/despreci vers la dona amb l'ambigüitat entre orgull nacional i auto-fòbia freqüents en certs països (molts d'ells amb un llarg passat colonial).[51]

Si passem al terreny religiós, trobem un clar paral·lelisme simbòlic amb els rols de gènere, paral·lel que alhora ens remet immediatament a relacions de poder. Sant Pau, en el tristement cèlebre passatge de l'Epístola als Efesis que es llegia i encara es llegeix durant la litúrgia catòlica del matrimoni, comparava ja la relació entre Jesús i l'Església amb la relació entre espòs i muller: "Sigui submissa la dona al seu marit, com ho és l'Església a Jesucrist" (Cap. 5). Entre els místics, com Santa Teresa o San Juan de Dios, és freqüent la metàfora de la unió amb l'espòs per referir-se a la relació de l'ànima del creient amb la Deïtat. Desafortunadament, aquest rol femení assignat als fidels o a l'Església es va tornar en la seva contra en determinats moments de la història. Segons l'anàlisi de Manuel Delgado, la feminització simbòlica de l'Església, vista com amenaça en contra de la virilitat arribà a convertir-se en un dels factors que van conduir a l'anticlericalisme durant la Guerra Civil Espanyola. Durant aquesta època, molts mascles espanyols "perceben la religió com la maquinària d'integració i control de la societat i les dones com mares controladores".[52] Aquesta percepció s'evidencia en documents que mostren "una ideologia obsessivament centrada en la necessitat d'abatre el poder sacramental a Espanya, com requisit ineludible d'un fantasiós procés de modernització/virilització, alliberador de les antigues cadenes del passat/dona".[53]

En el camp de l'ètica, avui trobem estudis que suggereixen que la jerarquia entre els gèneres ha influït en el pensament filosòfic i en els estudis psicològics sobre el desenvolupament moral. En el seu ja clàssic estudi sobre la relació entre el judici i l'acció en situacions de conflicte moral, *In a Different Voice*,[54] Carol Gilligan addueix que el modus típicament masculí de representar-se les situacions d'elecció moral és considerat, en la major part de la literatura sobre psicologia del desenvolupament, com el pensament típicament "humà". El discurs i el modus de pensament femení per a la presa de

© Eva Virgili

decisions morals, en canvi, es considera com a més limitat, i el desenvolupament ètic de la dona apareix com a deficient. És a dir, que "la disparitat entre l'experiència de la dona i la representació del desenvolupament humà, registrada per tota la bibliografia psicològica",[55] s'interpreta com a senyal que existeixen problemes en el desenvolupament de la dona. La raó per la qual els estudiosos d'aquests problemes arriben a conclusions semblants, planteja l'autora, és el fet que generalment estudien l'evolució de les idees morals *en el mascle* i les concebeixen com la manera canònica o "normal" d'aconseguir la plenitud del desenvolupament moral "humà". Posteriorment, en comparar aquesta evolució amb el desenvolupament de la dona, ella apareix com a "defectuosa", degut a les deficiències amb el mascle. És a dir, que moltes teories considerades com a neutres, és a dir, vàlides per a ambdós sexes, realment han representat sols el punt de vista maculí; avui, en canvi, "començem a notar l'acostumats que estem a veure la vida a través dels ulls dels homes".[56]

Gilligan, per la seva part, proposa una explicació molt diferent d'aquesta diferència entre homes i dones: es tracta que cadascun dels dos gèneres té la seva pròpia "veu", la seva manera específica d'enfocar i de resoldre els problemes morals. Així, mentre en els homes prima una "moral dels drets", que valora fonamentalment l'autonomia i la imparcialitat en decidir entre drets en conflicte, i opera a partir d'un pensament formal i abstracte, en les dones trobem una "moral de la responsabilitat", que enfatitza les relacions, es centra en la intimitat i en la cura, i valora l'especificitat, operant mitjançant un pensament contextual i narratiu. Els psicòlegs i filòsofs, en estudiar el pensament moral, han de considerar ambdós estils com a productes socials històricament construïts i complementaris, sense establir jerarquia entre ells. Molts dels plantejaments d'aquesta autora han estat criticats, ja que no insisteixen suficientment en el caràcter històric del pensament moral femení, ni reconeixen les diferències que podem trobar entre les dones de distintes classes o de distints grups ètnics. Efectivament, com assenyala Scott:

"Gilligan i altres han extrapolat la seva descripció, basada en una petita mostra d'escolars americanes de finals del segle vint, a una declaració sobre totes les dones".[57]

L'interessant de la posició de Gilligan és que no sols permet una valoració d'allò femení, proposant donar fi

a una injustícia mil·lenària, sinó que mostra que les teories clàssiques d'autors com Freud, Piaget o Erik Erikson han sofert pel seu prejudici masculinista. En no tenir en compte el pensament femení, en considerar el desenvolupament de la dona com inferior al de l'home, aquests teòrics han representat una concepció limitada de la condició humana, ja que han omès la meitat de la veritat: "Sols quan els teòrics del cicle vital divideixin la seva atenció i comencin a viure amb les dones com han viscut amb els homes, la seva visió abarcarà l'experiència d'ambdós sexes i les seves teories, corresponentment, seran més fèrtils".[58]

La jerarquia entre ambdós gèneres, aleshores, ha tingut conseqüències importants per a la història de les idees en camps suposadament neutres com el desenvolupament de les idees morals "humanes". En altres camps de la ciència, hem vist que la tradició ha tendit a considerar la raó com a masculina i la sensibilitat com a femenina. Sols podem especular que la història de les idees de la humanitat hagués estat molt diferent si s'hagués educat acadèmicament les dones tant com els homes, si se'ns hagués permès a nosaltres aportar la nostra visió del món al desenvolupament del pensament.

En les arts plàstiques, per altra banda, la suposada "sensibilitat femenina" deixa d'existir, a la vista dels qui decideixen quins són els mestres. Malgrat que això ja ha canviat en alguna cosa, durant segles l'artista per antonomàsia ha estat el mascle: el cos femení apareix com a tema perenne, com a objecte de contemplació, com el símbol més clar d'allò bell, però l'ull que el mira és masculí. En aquest terreny, l'artístic, trobem de nou l'articulació entre diferències de gènere i relacions de poder.

En el llenguatge, observem que la supremacia social del mascle ha quedat inscrita de tal manera que potser tarden molts segles en erradicar-la. Perquè la tendència sexista del nostre idioma no es redueix a l'ús del masculí genèric, al fet que si hi ha mil dones presents i un sol home tinguem de parlar d'"ells". El problema és molt més greu, per ésser més bàsic: en la nostra cultura, manifestada en el nostre ús del llenguatge, el subjecte, aquell qui diu "jo" en l'enunciat, segons la definició d'Emile Benviste,[59] és a dir, l'ésser humà prototípic, és un varó. És per aquesta raó que podem dir "l'home" per a significar mascle i femella de l'espècie humana, però no podem dir "la dona" per al mateix efecte. Com ens ho explica la lingüista australiana Cate Poynton,[60] aquesta diferència es deu a què *home* i *dona* conformen una de les múltiples parelles de termes que es constitueixen mitjançant oposicions binàries, en les quals un dels membres, el dominant, rep una valoració absoluta, mentres que l'altre, dominat, es valora sols relativament, tal com ho expressa el següent quadre:

Valoració Absoluta	*Valoració relativa*
Raó	Afectivitat
Ciència	Arts
Home	Dona
Cultura	Naturalesa
Blanc	Negre

És a dir, que en la nostra cultura es tendeix a creure que la raó, per exemple, té un valor inqüestionat, mentre que l'afectivitat és important sempre que es deixi guiar per la raó; de la mateixa manera, mentre el blanc és valuós per si mateix, el negre ho és sols si accepta sense condicions la superioritat del blanc; la dona, per la seva part, és valorada en la mesura en què li rendeixi culte inqüestionat a l'home.

Per altra banda, la lingüística estudia un fenomen que pot servir-nos per representar altres relacions socials de poder entre els gèneres. Pot dir-se que

els usos i les modes femenines, per exemple, serveixen per rotular-nos, per catalogar-nos com un o altre tipus de dones, mentre que les modes masculines els brinden la llibertat de ser, simplement, "mascles humans". La sòcio-lingüista nordamericana Deborah Tannen observa que aquesta qualitat dels estils femenins de vestit i maquillatge corresponen al que en lingüística s'anomena allò "marcat" i allò "no marcat".[61] El terme "marcat" es refereix a la forma en què el llenguatge altera el significat bàsic d'una paraula en agregar una partícula lingüística que no té sentit per si mateixa. La forma "no marcada" d'una paraula és la seva forma usual, la que es sobreentén quan no s'especifica el contrari. Allò *marcat* és el que crida l'atenció, el que ens fa fixar-nos. Allò *no marcat* passa desapercebut. Per exemple, la forma singular és no marcada, ja que els substantius en la seva forma prototípica apareixen en singular, a menys que se'ls agregui la marca (en català, sovint la lletra *s*) que produeix el plural. La forma no-marcada de les paraules és, també, la masculina; és per això que podem dir, per exemple "els estudiants" per a referir-nos a tots els estudiants, homes i dones, però no podem utilitzar "les estudiants" de la mateixa manera.

Doncs bé, les decisions que les dones prenem sobre el pentinat, la roba, el maquillatge, produeixen diferents impressions sobre les nostres actituds sexuals, i moltes de les nostres posicions davant la vida. Cada estil que se'ns ofereix a les dones està marcat, produeix una afirmació d'algun tipus, afirmació que pot ser professional, política o intel·lectual, però que pel general expressa un contingut respecte a la relació amb els homes de qui el porta. Inclús, per exemple, la decisió de no portar maquillatge, vol dir quelcom, es nota; portar-lo vol dir diferents coses segons la quantitat i el tipus de maquillatge. Els homes, en canvi, malgrat que poden escollir alguns estils "marcats" (el d'hippi, o el d'artista bohemi, per exemple) tenen l'opció d'optar per un estil no-marcat, estàndard, que pot ésser, en algunes regions, el vestit de dues peces, o, en zones tropicals, quelcom més informal. Les diferències entre un vestit i un altre, una camisa i una altra, són mínimes, i o sobre no envien cap missatge sobre l'actitud vers les dones del mascle que els porta. Les dones, en canvi, no tenim aquesta llibertat.

Com veiem, les articulacions entre gènere i poder són múltiples i es troben en els aspectes més bàsics de les relacions socials, o sigui en el llenguatge mateix, així com en els que són aparentment els més superficials, com el vestit. Ara bé, la mateixa ubiqüitat dels condicionaments de gènere ens permet mesurar les dificultats a les que s'enfrontarà qualsevol intent de modificar-los. Per altra banda, la concepció del poder i de les relacions socials de la qual partim comporta importants conseqüències per a la manera de concebre les estratègies polítiques de la lluita feminista.

Gènere, igualtat i diferència

La primera i potser la més important d'elles és la impossibilitat de continuar proposant l'existència d'una suposada essència femenina, o d'una cultura o sub-cultura de la dona, o d'una veu i un llenguatge propis de totes les dones. L'anàlisi que fa Foucault dels discursos i de les pràctiques socials el porta a demostrar que els subjectes són construccions històriques, i no individus les característiques dels quals depenen de les determinacions d'una naturalesa invariable.[62] Distintes pràctiques discursives, aleshores, produiran diverses modificacions de subjecte. Aquest plantejament, a més a més, fa

insostenible la idea d'una *diferència* "natural" i generalitzada entre tots els homes, per un costat, i totes les dones, per un altre. Simultàniament, i per les mateixes raons, la idea que els subjectes es construeixen a partir de discursos que evolucionen en una cultura dificulta també que es plantegi una *igualtat* intrínseca entre tots els éssers humans, basada en la postul·lació d'una "essència humana". Ambdues concepcions, la de la identitat bàsica i la de la diferència generalitzada, es basen en una oposició binària, aquella que oposa, com oposats, la igualtat i la diferència.

En realitat, com ho planteja Michael Walzer, tota la lluita política per la igualtat s'ha encaminat vers l'abolició d'una diferència específica:

"La recerca de la igualtat, en els seus orígens, és una política abolicionista. La seva fi és eliminar, no totes les diferències, sinó un conjunt particular de diferències, i un conjunt diferent en diferents moments i llocs".[63]

En buscar l'abolició d'un tipus específic de diferència, la lluita per la igualtat accepta implícitament que altres diferències continuaran existint. A més a més, per advocar per la igualtat no és necessari creure que els grups discriminats són idèntics o semblants als privilegiats, ni postular que comparteixen algun tipus d'essència. De fet, concebre la igualtat com homogeneïtat o unitat pot revertir-se en contra dels qui busquen abolir les discriminacions, ja que qualsevol diferència que es faci evident entre el grup discriminat i el privilegiat pot convertir-se en base per a un argument anti-igualitari, és a dir, pot servir per justificar la desigualtat. Aquells que cerquen mantenir la discriminació poden argüir que els qui mostren ésser tant diferents dels privilegiats no mereixen la igualtat.

Feminisme i solidaritat

La desconstrucció de l'oposició entre igualtat i diferència ens permet postular un nou tipus de solidaritat. Richard Rorty ens planteja una solidaritat que podríem anomenar post-moderna, que consisteix, no en un reconeixement d'una essència compartida, sinó en la capacitat d'identificar-se amb el sofriment d'altres, per aconseguir imaginar-se els detalls de les seves vides. Rorty ens planteja la següent utopia:[64]

"En la meva utopia, la solidaritat humana no apareixeria com un fet per reconèixer mitjançant l'eliminació del prejudici..., sinó, més aviat, com una meta per aconseguir. No se l'ha d'aconseguir per mitjà de la investigació, sinó per mitjà de la capacitat imaginativa de veure als extranys com a com-

© Eva Virgili

panys en el sofriment. La solidaritat.:. es crea incrementant la nostra sensibilitat els detalls particulars del dolor i de la humiliació d'éssers humans distints, desconeguts per a nosaltres".[65]

Aquest increment de la sensibilitat pot aconseguir-se, segons aquest autor, mitjançant un "gir global en contra de la teoria i vers la narrativa". Per mitjà del periodisme, l'etnografia, la novel·la, el cinema i àdhuc la tira còmica o historieta, podem "construir" imaginàriament i imaginativa la interioritat de persones amb característiques diferents a nosaltres. És així com podem arribar a descobrir entre "ells" i "nosaltres" similituds específiques, no essencials, sinó de certs detalls (trets del caràcter, o gustos, o circumstàncies doloroses) amb els que podem identificar-nos. Tal identificació és la que ens permet arribar a veure aquests "ells" com algun tipus de "nosaltres".

És aquest tipus de solidaritat la que vull somniar, la que vull convertir en la meva utopia. En realitat, les feministes necessitem diversos tipus de solidaritat per les nostres lluites. Necessitem, en primer lloc, construir una solidaritat entre dones, trencant el cercle de baixa auto-estima i baixa valoració dels pares que és típic dels grups discriminats, desconstruint els discursos de gelosia i recels que formen part del teixit de les relacions entre dominats. En segon lloc, necessitem construir imaginativament la solidaritat entre altres grups de dones de races, classes i encara països diferents, no postulant homogeneïtats o essències compartides, sinó descobrint els detalls de les seves vides i identificant-nos amb les seves dificultats. En tercer lloc, necessitem trobar els ponts que ens permetin comunicar-nos amb altres tipus de feminismes, diferents al nostre, no pas per buscar unanimitats, sinó per construir espais de diàleg. Finalment, les dones hem de solidaritzar-nos amb altres grups que pateixen formes molt diferents de dominació, per trobar les maneres d'entrecreuar les nostres lluites, "per crear una articulació entre les demandes de les dones, els negres, els treballadors, els homosexuals i altres".[66] Amb tots aquests "ells" i "elles" podem, en diferents moments i en distints sentits, construir imaginativament un "nosaltres", un "nosaltres"[67] amb les característiques pròpies "de les persones que s'han format per a desconfiar de l'etnocentrisme".[68] En la mesura en què aconseguim avançar en la construcció d'aquestes solidaritats, estarem exercint una enorme creativitat, i així, no sols desobeirem l'ordre de Napoleó, "Dona, calla sobre la política", sinó que a més a més, aconseguirem subvertir-la.

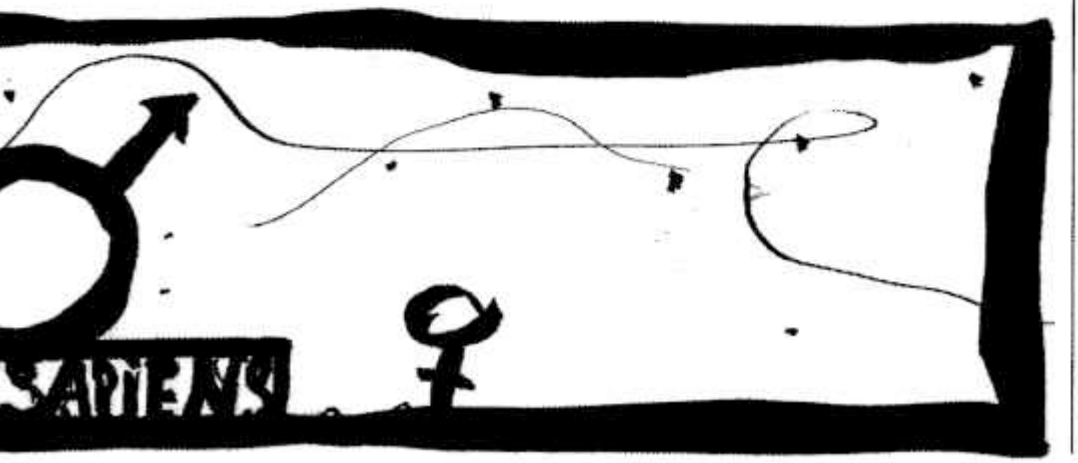

Notes:

30.- Biddy Martin, "Feminism, Criticism and Foucault", a *Feminism and Foucault: Reflections on Resistance*, Northeastern University Press, Boston, 1988, p.9.

31.- M. Foucault, *The History of Sexuality*, tr. R. Hurley, Vintage Books, New York, 1980, p.4.

32.- Tanmateix, novament aquí podem assenyalar una diferència entre la conducta esperada dels homes i de les dones, de les que tradicionalment s'ha exigit molt més pudor i RENUENCIA a reconèixer haver tingut experiències sexuals; a més a més, el fet que a nosaltres se'ns mantingués fins fa poques dècades allunyades de les professions significà que aquests discursos moderns (mèdics, psicològics, demogràfics) sobre la sexualitat fossin elaborats per homes.

33.- Foucault, *The History of Sexuality, op. cit.*, p. 23.

34.- Ibidem, p. 103.

35.- Ibidem, p. 104.

36.- Ibidem, p. 153.

37.- Biddy Martin, "Feminism, Criticism, and Foucault, *op. cit.*, p. 9.

38.- María Luisa Bombal, *La amortajada*, Ed. Andina, Buenos Aires, 1982, p. 142.

39.- Sandra Lee Bartky, "Foucault, Femininity and Patriarchal Power", in *Feminism and Foucault, op. cit.* p.64.

40.- Ibidem, p. 72.

41.- De fet, podem dir que en la nostra cultura el que s'espera dels homes és que demostrin el seu gran potencial de manera reiterada. A més a més, ells hauran de vigilar-se a si mateixos en altres aspectes, per exemple, per a no demostrar tendresa, sobretot en el tracte físic amb altres mascles, encara que es tracti dels seus propis fills. Això, per suposat, pot convertir-se en una càrrega emocional summament pesada per als mascles. De totes maneres, el que aquí enfatitzo és el fet que els dos panòptics sexuals, el femení i el masculí, operen de maneres diferents.

42.- *Op. cit.*, p. 66-67.

43.- Foucault, *Historia de la..., op. cit.*, p. 95. Això no vol dir que tota resistència hagi de veure's condemnada al fracàs, o que el canvi sigui impossible. Existeixen ocasionalment "grans ruptures radicals". Però més freqüent són "punts mòvils i transitoris de resistència, que produeixen esquerdes que... condueixen a nous reagrupaments" (p. 96).

44.- Utilitzo el terme "raça" per referir-me a una construcció cultural, que classifica els individus en base a determinades característiques físiques, tals com el color de la pell, la textura del cabell, les formes del nas, els ulls, la boca, etc.

45.- De pas, assenyalem que en els estudis de la dona, com en els de les masculinitats, és convenient articular els tres conceptes, ja que les relacions de gènere han de considerar-se en contextos molt específics on intervenen condicionaments de classe i d'ètnia.

46.- Per a una discussió més àmplia d'aquest i altres temes sobre els gèneres i el llenguatge, vegi's el meu article, "Mujeres, hombres y discursos", a *Discurso, género y mujer, op. cit.*

47.- Robin Lakoff, *Language and Woman's Place*, Harper Colophon Books, New York, 1975, p. 5.

48.- Vegi's Joan Scott, "El género: una categoría útil para el análisis histórico", *op. cit.*, pp. 51-52.

49.- Entre els múltiples treballs sobre la relació entre la dominació colonial i les relacions de gènere assenyalarem, a tall d'exemple, els set articles de Judith Carney i Michael Watts, Kirstin Mann, Elizabeth Eldredge, Elizabeth

Schmidt Nakanyike B. Musisi, Carol Summers, i Patricia Stamp, continguts en el Volum 16, número 4 de la revista *Signs: Journal of Women in Culture and Society* editada per la Universitat de Chicago Press, Summer, 1991.

50.- Edmund Burke, el gran pensador polític anglès, en la seva obra *Reflexiones sobre la Revolución francesa*, va comparar l'amor patri amb la relació amorosa entre un home i una dona: "Per fer-nos estimar el nostre país, aquest hauria d'ésser formós" (citat en Scott, "El género", *op. cit.*, p. 50).

51.- Vegi's, per exemple, l'article de Cherryl Herr sobre la representació d'Irlanda d'una manera eròtica, i la relació entre aquesta pràctica i, entre altres factors, el passat colonial de l'illa, "The Erotics of Irishness", *Critical Inquiry*, Vol. 17, No. 1 Autumn 1990.

52.- Marta Lamas, "Usos, dificultades y posibilidades de la categoría género", mimeo, 1993.

53.- Manuel Delgado, *Las palabras de otro hombre. Anticlericalismo y misoginia*, Muchnik Editores: Barcelona, 1993, citado en Marta Lamas, op. cit.

54.- Aquesta obra ha estat traduïda a l'espanyol amb el títol *La moral y la teoría. Psicología del desarrollo femenino*, Fondo de Cultura Económica, México, 1994 (Traducció de Juan José Utrilla).

55.- Ibidem, p. 14.

56.- Ibidem, p. 20.

57.- Scott, "El género", *op, cit.*, p. 41.

58.- Gilligan, *op. cit.*, p. 48.

59.- Vegi's Emile Benveniste, "El aparato formal de la enunciación", *Problemas de lingüística general*, vol. 2, Siglo XXI, México, 1987.

60.- Vegi's Cate Poynton, *Language and Gender: Making the Difference*, Oxford University Press, Oxford, 1989, p. 19.

61. Vegi's Deborah Tannen "Marked for Life: Women's decisions are always a statement", a *The St. Petersburg's Times*, Abril 10, 1994.

62.- Per una discussió extensa sobre aquests problemes, vegi's Gabriela Castellanos, "¿Existe la mujer? Género, lenguaje y cultura", a *Identidades femeninas y masculinas*, Luz Gabriela Arango, Magdalena León y Mara Viveros, eds. (en impremta).

63.- Michael Walzer, *Spheres of Justice: A Defense of Pluralism and Equality*, citat en Joan Scott, *Gender and the Politics of History, op. cit.*, p. 172.

64.- Per a Rorty, la utopia no és aquella societat ideal que hem d'imposar, aquella perfecció de la possibilitat d'èxit de la qual o de la inevitabilitat de la qual hem de convèncer els altres. Pel contrari, utopia per aa quest autor és l'acceptació que és impossible assolir plenament els nostres desitjos i esperances, així com que és improbable que arribem a donar un fonament irrefutable a les nostres creences.

65.- Richard Rorty, *Contingencia, ironía y solidaridad*, Paidós, Barceloa, 1991, p.18.

66.- Chantal Mouffe, "Feminismo, ciudadanía y política democrática radical", a *Debate Feminista*, any 4, vol. 7, març 1993, p. 7.

67.- N. del T.; En l'original, "nosotras y nosotros".

68.- Rorty, *op. cit.* , p. 216.

EL DESENVOLUPAMENT BEN ORDENAT COMENÇA PER...

Cristian Denys

Aquesta va ser la història d'un camí ple d'esperances i desil·lusions, d'engrescaments i decepcions, de compromisos i traïcions. Més enllà dels aguts comentaris sobre els projectes de desenvolupament, les lúcides reflexions sobre el paper de les ONG, o les cites inqüestionables sobre les relacions econòmiques Nord-Sud, aquest article ens refrega pels morros un drama personal i col·lectiu: els intents de canviar el món i l'individu. Els conseqüents fracassos són tractats amb una frescor i una sorneguera que impedeixen caure en l'abandó. Finalment, l'autor ens convida a pensar que encara hi ha una manera de fer-ho millor, i una possibilitat d'intentar-ho.

Font: Cristian Denys, "Développement bien ordonné comence par...", dins Demain le Monde *núm. 9-10, Bruxel·les 1995, p. 32-33.*

This has been the history of a filled way with hope and disillusionment , enthusiasm and deception, obligations and treason. Further of keens commentaries about development projects, brilliant reflections about NGOs roll or unquestionable quotes about North-South economic relationships, this article reproaches us a personal and collective drama: the attempts to change the world and individual the consequent failures are handled with such a freshness and naughtiness that it becomes impossible to give the reading out. Finally, he invites us to think about this: we can find a better way to do it yet, and a possibility to attempt it.

Source: Cristian Denys, "Développement bien ordonné comence par...", Demain le Monde *nomber 9-10, Bruxel·les 1995, p. 32-33.*

Jen historio de vojo esperplena kaj elreviĝa, entuziasmigga kaj malentuziasmiga, de interkonsentoj kaj perfidoj.Preter la akraj komentoj pri la evoluaj projektoj, la lucidaj pripensoj pri la rolo de la NRO, aŭ la nerefuteblaj mencioj pri la ekonomiaj rilatoj Nordo-Sudo, tiu ĉi artikolo draste montras al ni individuan kaj kolektivan dramon: la intencoj ŝanĝi la mondon kaj la individuon. La sinsekvaj malsukcesoj estas traktitaj freŝe kaj flegme, kio malbelpas fali en malzorgon. Fine, la aŭtoro invitas nin pensi ke ankoraŭ ekzistas pliboniga maniero kaj ebleco tion provi.

Fonto: Cristian Denys "Développement bien ordonné comence par...' ene de Demain le Monde numero 9-10,Bruselo 1995, p.32-33.

Canviar el món? Pretensió aventurada. Resignar-s'hi? Injustícia suicida. Què fer? deia el polític. Qui és l'actor? pregunta el prudent. Caminem, suggereix el poeta, tot i saber que no n'hi ha pas, de camí, que es fa tot caminant. Les vies del desenvolupament: relació d'un trajecte...

Per començar, aquest escàndol: els mil milions d'homes més rics de la humanitat posseeixen prop del 85% dels recursos del planeta, mentre que els mil milions més pobres es reparteixen l'1,4% de la renda mundial!

Concretament, això es tradueix en unes xifres de les quals no se'n sent parlar, i per tant cal reiterar-les: més d'un milió d'infants de menys de cinc anys han mort durant el 1992, més de 1700 dones moren de part cada dia, prop de mil tres-cents milions de persones no tenen accés a l'aigua potable, més d'una quarta part de la població del globus està sub-alimentada...

Ben aviat us adoneu que heu nascut al costat bo. Aquell on cadascú troba la felicitat en el seu plat tot mirant la desgràcia (dels altres!) per la tele.

Indigestió y còlera

Malgrat tot, l'espectacle us amoïna: no és pas fàcil digerir els nostres àpats ni la misèria del món. A més, assabentar-se que l'un és en part causa de l'altra transforma la vostra indigestió en indignació y còlera. Això ha de canviar. Fart de l'escàndol, apreneu que això pot canviar, només cal voler-ho. La misèria Ès tant més inacceptable com més disposem dels mitjans per posar-hi remei.

Inclús hi ha una administració de l'estat i associacions privades (ONG) que treballen per això mitjançant el que anomenen cooperació per al desenvolupament. Visca la cooperació! El seu carburant? La solidaritat. Visca la solidaritat: *quant us dec?* . No estimat amic, us responen les ONG: res d'això, entre nosaltres. Vull dir, res d'això *només*. Si la misèria us preocupa i la injustícia us revolta, no espereu pas reduir-les mitjançant l'almoina: això mai no ha servit per a res, gosaria dir.

Ahir entre nosaltres, com avui en el tercer món. Pitjor: alleugerir les conseqüències de la desgràcia pot, al contrari, contribuir a perpetuar-la. Cal eliminar el mal d'arrel. No volem els vostres calés, si més no no *només* els vostres calés, sinó un compromís més radical per canviar el món. *Vaja, vet aquí quina ambició, penseu, però vinga, si és l'única manera de fer-la més suportable, visca el canvi. On són les instruccions d'ús?.*

Aviat descobriu que n'hi ha moltes, a vegades contradictòries, sovint complicades, sempre peremptòries.

Tanmateix, les uneix una qüestió: aquest famós "només" davant la paraula "calés". De fet, la majoria d'instruccions d'ús demanen gratar-se la butxaca. No pas per fer de Pare Noel, no, no, sinó per finançar projectes de desenvolupament, us aclareixen. Què és un projecte? Es quan les persones de les quals no suportes veure'n la misèria a través de la tele s'organitzen per millorar la seva quotidianeïtat: alimentar-se millor, allotjar-se, instruir els infants, produir... En resum, fugir de la trista sort de les estadístiques. Curiosament, quan s'organitzen, reaccionen, es comprometen, la tele no hi és. *Això no és noticiable* sembla. No ho és més que un gra que germina, o que el treball d'una mare abans del part. Tot i això, com no ajudar-los? Visca, doncs, el finançament dels projectes!

Però les instruccions d'ús que aviat s'acumulen en el vostre correu no es limiten pas a això: unes us suggereixen consumir tal producte exòtic comprat a un preu just; d'altres, condemnar el GATT; d'altres, encara, adherir-se a una carta, donar suport a això, denunciar allò... Tantes i de tal manera que a base d'adhesions en llistats us haureu convertit en un militant tercer-mundista i membre d'un fotimer de comités. Immersió en les "causes justes" que teixeixen un demà millor. Cada nit, una reunió; cada cap de setmana, una acció; cada mes, lectura assídua del *Monde diplomatique* per compendre-ho tot.

Amarg balanç

A força de combats i debats, us heu convertit en professional de la solidaritat, en activista pel canvi planetari. Déu n'hi do. Fins i tot un bon dia teniu el privilegi d'anar a veure sobre el terreny aquests famosos projectes i trobar-vos amb llurs actors. Quina sotragada! Us adoneu aleshores que la vida és més complexa que no pas la idea que us n'heu fet, que allò concret se'n fot de les abstraccions i les estadístiques. No és pas sempre el més "ric", el més "feliç", el més "desenvolupat" qui creu ser-ho. Els vostres clixés

s'esquerden, però ben aviat les urgències del testimoniatge i de l'acció se us emporten.

Actuem! La història no és pas un destí fatal, sinó el resultat de la nostra lluita. Endavant, camina...

Un cop fet el camí de la història, després de seguir les diverses vies del desenvolupament —inclosos estancaments i ziga-zagues— el balanç es mostra més aviat amarg. Per alguns èxits polítics i uns quants projectes anònims reeixits, quants fracassos, quantes revolucions traïdes, quants grans vespres sense demà. I aquest escàndol, aquesta injustícia que han motivat el vostre compromís? Progressen cada cop més: en trenta anys (1960-1990) la distància entre rics i pobres del planeta s'ha doblat!

Trenta anys: tota una vida, de fet. Des de l'alba de les vostres primeres revoltes fins ara, en què us trobeu amb més de quaranta anys teleespectador atabalat i impotent davant el genocidi de Ruanda o la depuració Ètnica a l'ex-Iugoslàvia.

Què fer? Fer *zapping*? Fer-se vell? Caure en el cinisme? Desertar? Resar? Al voltant vostre el panorama no és gaire més brillant: comités abandonats; militants dispersats i, per a un cert nombre d'abnegacions tant més admirables com que són anònimes, quantes rivalitats entre capelletes o per qüestions de procedència; els mitjans prevalent damunt la "fam"...[1] Quant al públic, fins i tot no té perquè preocupar-se del món (tercer, quart i altres fraccions incloses), Greenpeace i MSF s'encarreguen de tot; *només* cal pagar la quota. El *blues* domina.

Excepte per a alguns adeptes de la música repetitiva que han traït llur causa per fidelitat a les seves xerrameques. Però qui els escolta, encara? Canviar el món, dèieu! De fet, ha canviat en pitjor, en contra vostra, malgrat vosaltres. Quant a aquests que volien canviar la vida, o bé han canviat d'opinió, o bé la vida els ha canviat a ells...

Foteses

Alguna cosa deu faltar o no deu rutllar del tot en les instruccions d'ús. Però quina? Qui té el coratge d'escrutar els errors d'ahir sense renegar dels valors que els animen, sense encegar-se amb els objectius d'avui, sense renunciar als combats demà? Entre les il·lusions del passat i la resignació del present, lliurarem el futur a les forces més bàrbares que ens aniquilaran a tots? Quina altra sortida que canviar?

Tornem a estar en la casella de sortida? Sí o, més exactament, davant la nostra pròpia casella com a punt de partida. Per on començar el canvi? Doncs per nosaltres mateixos, redéu! "Reduir la misèria mental dels desenvolupats permetria resoldre el problema de la misèria material dels subdesenvolupats", ens diu Edgar Morin. "Però és justament d'aquest subdesenvolupament mental del que no n'arribem pas a sortir, Ès d'ell del que no en som conscients". Com hem volgut canviar el món i fins i tot la vida sense començar per nosaltres mateixos? Sense descarregar aquest món d'allò que *per a nosaltres* entrebanca el seu desenvolupament?

Una qüestió tan vella com la història de la humanitat, però qui s'hi entreté? Mireu Diògenes: "Què puc fer per a tu, pobre home?" li deixa anar Alexandre el Gran des de dalt del seu cavall. "Aparta't del meu sol", li contesta Diògenes, nu dins la seva bòta. Tres segles abans de la nostra era, heus ací enunciada la paràbola d'una veritable justícia, d'una veritable cooperació, comencem per no perjudicar el proïsme abans de voler-li fer el bé.

Foteses? Mireu les xifres, si elles soles us poden convèncer. Sabeu que cada any el pressupost mundial de la cooperació (uns 50 milers de milions)

© Eva Virgili

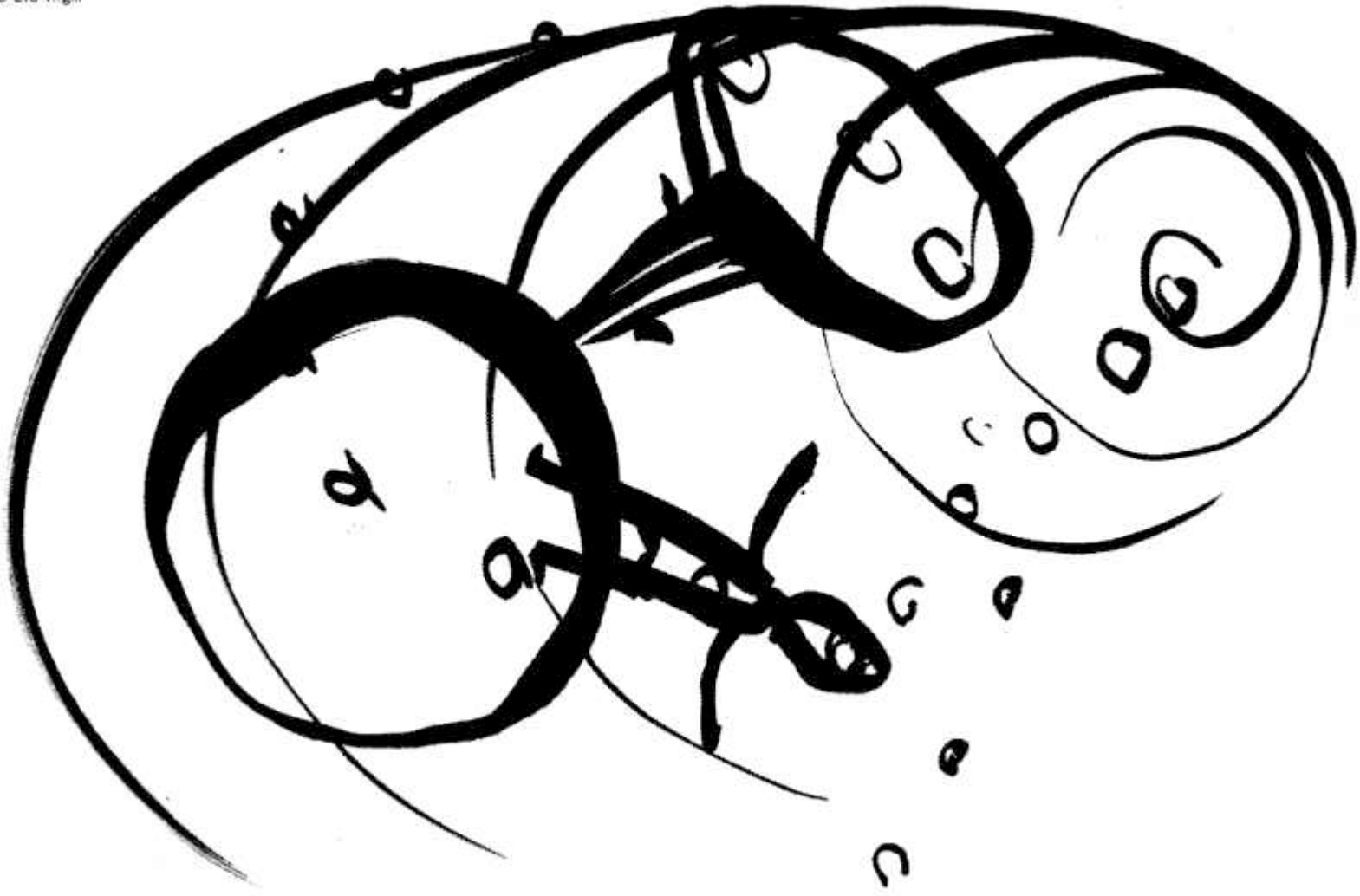

És *deu* vegades menor que el cost per al Sud del proteccionisme i l'intercanvi desigual practicat pel Nord? Sabeu que entre el 1982 i el 1990, 1,345 bilions de dòlars van circular del Sud cap al Nord contra 0,907 bilions de dòlars en sentit invers. Ès a dir 418 milers de milions de flux net a favor del Nord (sis vegades el pla Marshall del 1948!)?

Això a nivell col·lectiu. Quant a l'individual, aviat constatareu que novament les instruccions d'ús del canvi són nombroses, a vegades contradictòries, la majoria oneroses. En aquests temps de crisi en què l'home civilitzat no sap dormir, cantar, comunicar, moure's o divertir-se, el comerç del "desenvolupament personal" està en plena expansió: viure ha esdevingut un curset permanent.

N'hi ha per a tots els gustos i "tribus": zazen, Tai Txi, Txan, qi gong, siatzu, sofrologia, programació neurolingüística, aikido, bio *Feedback*, colonteràpia, reflexologia plantar, calligrafia, ikebana, ioga...

Cada nit un aprenentatge, cada setmana un curset, i cada mes la pràctica assídua de la meditació per tal de pairho tot. I els altres? Durant la major part del temps, em desenvolupo. A la fi dels combats (preferentment orientals) i dels debats (no verbals, a ser possible), esdevindreu de seguida un professional del desenvolupament personal, molt personal. Però, de fet, haureu realment canviat? i què haureu canviat si vosaltres mateixos no ho heu fet? Un cop més en un punt mort?, ben segur... en el cas que col·leccioneu cursets i sessions d'aprenentatge com si fossin receptes de benestar que us eviten el treball tossut, íntim, quotidià i concret d'un veritable canvi corporal, psíquic, afectiu, mental i espiritual. Treball que comença pel "coneix-te tu mateix" de Sòcrates, per desvetllar-se, al cap i a la fi, a aquest misteri de la vida que ens aclapara.

El "jo", aquesta il·lusió

No es tracta doncs, novament, d'adquirir més (saber, tècniques o experiències) sinó de despullar-se d'allò que *dins nostre* obstaculitza el nostre impuls vital i la nostra maduració. De desfer-nos d'allò que "dins nostre" obstaculitza la nostra pròpia irradiació, que diria Diògenes. Narcissisme, recollir-se en si mateix? Efectivament, sovint el parany consisteix en confondre el desenvolupament personal amb el desenvolupament de la persona que es construeix a si mateixa a través de la interrelació.

D'aquí la importància de pendre distància, de distanciar-se del jo, d'aquesta il·lusió font d'alguns plaers i de molts sofriments. D'aquí la necessitat d'exercitar-se en l'observació objectiva, global, sobre si mateix, una mirada que englobi forçosament tot el globus! Un tal "aprenentatge assenyat", un tal treball doncs, serà també apertura i veritable "co-operació"... per al nostre desenvolupament col·lectiu.

Us sembla poc?

NOTA:

1.- Es tracta d'un joc de paraules permés per la similitud fonètica entre *fin* (finalitat) i *faim* (fam) (N del T).

Christian Denys

LA PRIMERA TROBADA INTERNACIONAL D'ANIMADORS DE L'ALIANÇA. Una experiència metodològica dins d'un procés a mig termini.

Joan-Ramon Gordo i Montraveta

Publiquem una extensa crònica d'un esdeveniment que va tenir lloc a Barcelona aquesta darrera primavera: la primera Trobada d'Animadors de l'Aliança per un Món Responsable i Solidari, la qual ha comptat amb el recolzament de la Fondation Charles Léopold Mayer pour le progrès de l'Homme.

Durant sis dies, més de seixanta persones d'arreu de quatre continents van debatre les línies generals de l'Aliança, i van intercanviar i exposar les seves experiències i treballs respectius. Malgrat existir una crònica de l'esdeveniment publicada pels organitzadors, considerem important ressaltar —essent aquest un dels motius del present treball— els aspectes metodològics, de ritme de treball utilitzats, com a experiència concreta a tenir en compte i per a reflexionar-hi tot emmarcant-lo dins del context històric de l'Aliança per un Món Resposable i Solidari.

Joan-Ramon Gordo i Montraveta és membre d'Enllaç i de l'equip de coordinació del Projecte Repensar la Societat. Va ser el Coordinador d'aquesta Trobada.

We publish an extensive article chronicle of an event that took place last spring in Barcelona: The first meeting of a Promoters of the Alliance for a responsible and solidarity world supported by Fondation Charles Léopold Mayer pour le progrès de l'Homme.

For six days more than sixty people from four continents debated general policy of The Alliance and exchanged and exposed their experiences and works. Despite the existece of a Chronicle of the event published by organisers, the author consider that it is important to emphasise methodological aspects, the rhythm of work used and to bear in mind and reflect on this experience, putting in an historical context of the Alliance for a responsible and solidarity world.

Joan Ramón Gordo was the co-ordinator of the meeting. He is a Enllaç member and co-ordination team member of Rethinkig Society Project of EcoConcern.

Ni publikigas vastan kronikon pri evento okazinta en Barcelono en fus pasinta printempo: la unua Renkontiĝo de Vigliganto; de la Unuiĝo por Respondeca kaj Solidara Mondo.

Dum ses tagoj, pli ol sesdek homoj el kvar kontinentoj debatis la ĝeneralajn gvidliniojn de la Unuiĝo, intergangis kaj prezentis siajn spertojn kaj respektivajn laborojn.

Malgraŭ tio ke ekzistas kroniko de la evento publikigita de la organizantoj, ni opinias grave elstarigi —ĉar tiu estas unu el la celoj de nia verko— la metodologiajn aspektojn kaj laborritmon uzitajn, kiel atentindan kaj pripensindan konkretan sperton enkadre de la historia kunteksto de la Unuiĝo por Respondeca kaj Solidara Mondo.

El passat mes d'abril, va tenir lloc a Barcelona la "Primera Trobada Internacional d'Animadors de l'Aliança per un Món Responsable i Solidari", la qual va aplegar a prop d'una seixantena de persones provinents de més de trenta països d'arreu del món.

Per poder copsar la importància i sentit d'aquest esdeveniment, cal remetre's a una sèrie de consideracions prè-

vies, les quals ens ajudaran a situar-lo i a comprendre la seva trascendència.

Que és la Plataforma per un Món Responsable i Solidari?

Des de fa una dècada, la "Fundadació Charles Léopold Mayer pour le progrés de l'Homme"[1] destaca per haver impulsat un projecte de reflexió i d'acció a l'alçada dels grans reptes mundials contemporanis. La "Plataforma per un Món Responsable i Solidari" és no sols un document de reflexió d'un grup d'intel·lectuals, sinó també la crida a participar activament en un procés que relliga l'acció local amb la global.

Aquesta plataforma, aprovada en la Trobada celebrada el mes de setembre de 1993 a Vaux de Cernay (França), aplega fins al moment gairebé mil signataris i més de vuitanta entitats de quasi bé cent països i està esdevenint un marc d'acció comuna arreu del món.

Ha estat traduïda a disset llengües, inclosa al català,[2] i tal com ens diuen en la introducció d'aquesta: "...és una invitació a totes les persones i grups que en i des d'aquest petit país desitgem construir un món responsable i solidari, tenint en compte les interdependències globals. La millor adhesió a aquesta Plataforma no pot ser la seva simple signatura, sinó el compromís de participar activament en el procés de repensar la societat, des del nostre país, com a contribució al procés general que generaran tots els nuclis que arreu del món s'impliquin en aquesta Aliança."

Ara bé, què diu la Plataforma per un Món Responsable i Solidari?

Es parteix de la constatació que si les nostres societats continuen funcionant i desenvolupant-se durant molt més temps com ho estan fent actualment, la humanitat s'acabarà destruint. Es rebutja aquesta perspectiva i s'hi vol fer front abans no sigui massa tard.

No es tracta tan sols de tenir en compte la crisi del medi ambient, sinó d'afrontar tres profunds desequilibris:

- Entre els humans (rics i pobres, homes i dones, joves i vells...).
- Entre societats (nord-sud, est-oest...)
- Entre els humans i la natura.

Per aquest motiu, planteja començar a preparar conjuntament una assemblea de ciutadans del món que, tot recollint propostes d'arreu del planeta, proposi estratègies de solució que tinguin en compte nous principis:

1. *El de Salvaguarda*: la terra que hem heretat pertany també a les generacions futures.
2. *El d'Humanitat*: tots els humans hem de disposar del que és essencial per tenir una vida digna.
3. *El de Responsabilitat*: individus i col·lectivitats som co-responsables del destí de la humanitat.
4. *El de Moderació*: els rics han de moderar el seu consum i aprendre a ser frugals.
5. *El de Prudència*: no hem d'utilitzar noves tècniques fins que en dominem els riscs presents i futurs.
6. *El de Diversitat*: la diversitat de les cultures i la dels éssers vivents és un bé comú que permet a la humanitat inventar noves respostes.
7. *El de Ciutadania*: hem d'aprendre a considerar toTs els éssers humans com a membres de ple dret de la immensa comunitat humana.

Així doncs, davant d'aquest repte cal estratègies a llarg termini, amb visió de futur, movilitzadores, dins d'un procés global que impliqui a les forces econòmiques, espirituals, científiques, polítiques i socials, i que respecti tant la unitat que ens aplega com la diversitat que ens enriqueix, de cara a cercar i elaborar respostes als problemes concrets que vivim.

Però, per assumir aquest repte cal superar el sentiment d'impotència que sentim els ciutadans davant l'amplitut i

© Loreley i Javier

profunditat dels canvis que cal emprendre. Estem convençuts que són moltes les persones disposades a canviar a condició que les altres canviïn en el mateix sentit.

Creiem que tot aquest procés ha de ser profundament innovador com és propi dels moviments socials. El procés que volem anar construint no ha de subestimar les institucions, perquè el seu paper ha de ser essencial, però per iniciar-lo no cal esperar que s'hi afegeixin.

La Plataforma és el punt de partida, un acord de gent molt diversa sobre allò que és essencial per endegar un procés de diàleg, alhora, intercultural, intertemàtic i intersectorial.

Ens hem proposat citar-nos cap a finals de 1999 per celebrar una assemblea mundial en què posem en comú els problemes, les preguntes i les propostes recollides i elaborades durant aquests anys per un centenar d'equips de diàleg en xarxa arreu del planeta.

Com participar-hi?

Es participa mitjançant *chantiers*, grups de reflexió i de treball que s'estructuren en tres modalitats diferents:

1. *Chantiers* geoculturals, que recullen i elaboren problemes i propostes en i des dels diferents àmbits geogràfics, culturals o lingüístics.
2. *Chantiers* temàtics, que apleguen i donen a conèixer les propostes precises de cada gran tema que s'ha de tenir en compte per construir un món responsable i solidari.
3. *Chantiers* col·legials, que donen veu als diferents sectors socials organitzats pels seus camps d'activitat o característiques comunes.

En els propers anys es tracta que, des de cada via, es dinamitzin processos de recollida i posada en comú de propostes per fer front als problemes locals i globals.

L'aportació catalana: el Projecte Repensar la Societat.

EcoConcern[2] és una associació catalana nascuda fa cinc anys que es dedica a promoure la innovació social, amb una dinàmica participativa mitjançant conferències, cursos, publicacions i seminaris. Ha anat aplegant prop de quatrecents socis que li donen suport amb idees, feina i quotes. Ha editat més de quaranta *Papers d'Innovació Social* que

recullen les propostes, sovint menystingudes, de persones ben diverses. També ha publicat el llibre *Propostes Innovadores per Repensar l'Economia*[4] (amb el suport de la Fundació Jaume Bofill) que aplega les aportacions d'una desena d'autors. EcoConcern és una de les catorze entitats de vuit països europeus que han constituït l'"European Social Innovation Exchange".

El febrer del 1995, EcoConcern assisteix a la trobada preparatòria de la Cimera Social de Copenhaguen que es va celebrar a la "Fundació Charles Léopold Mayer pour le progrès de l'Homme" i que va ser organitzada per "Europe 99". Allí va conèixer l'Aliança i va veure que podia donar un sentit més global al treball que s'estava preparant a EcoConcern: el Projecte Repensar la Societat.

Al cap d'uns mesos es va arribar a l'acord de contribuir a la construcció de l'Aliança aportant-hi el Projecte Repensar la Societat[5] com a manera d'organitzar el chantier geocultural català i d'assumir dos chantiers temàtics internacionals, el d'Economia Política i el de Relacions i Conflictes Interculturals.

En aquest acords també hi va intervenir la Fundació Jaume Bofill que juntament amb la fundació francesa van repartir-se el suport financer per als dos chantiers temàtics i assumir una part del chantier geocultural català.

Aquest era el context a la tardor de 1995 quan el responsable del Programa de l'*Avenir de la Planète*, encarregat de la dinamització de l'Aliança des de la Fundació Charles Léopold Mayer pour le progrès de l'Homme, Gustavo Marin, planteja a una sèrie de grups d'aliats la necessitat de fer un pas més en la construcció de l'Aliança que permetés als animadors de chantiers de posar-se d'acord i proposa a EcoConcern que organitzi a Barcelona a la primavera de 1996, una primera trobada internacional d'animadors de l'Aliança per un Món Responsable i Solidari.

La trobada

Des de bon començament, es van plantejar els següents objectius a assolir amb la celebració de la Trobada:

1. Saber qui estava animant *chantiers* i qui dels que s'hi havien ofert en signar la Plataforma, estava disposat a fer-ho.
2. Saber quins temes, quins llocs i quins actors estaven coberts i quins havien quedat oblidats.
3. Facilitar que les experiències i els projectes d'animació de *chantiers* es posessin en comú.
4. Facilitar el coneixement directe entre les persones implicades per crear o reforçar les relacions directes necessàries que permetessin establir i mantenir una relació fecunda a distància durant els propers anys.
5. Tenir una experiència directa de possibilitats noves i suggerents de comunicar-se a distància.
6. Que l'organització i els resultats d'aquesta primera trobada potenciessin una construcció de l'Aliança més participativa i descentralitzada, imprescindible per al seu bon funcionament.

Convocatòria i selecció dels participants.

Es va programar cinc mesos de preparació (de desembre de 1995 a abril de 1996). A finals de desembre es va enviar la primera carta a tots els animadors de *chantiers* (una vintena) i a gairebé dos-cents aliats que s'havien ofert a animar algun *chantier*. A la carta se'ls convidava a que enviessin el seu projecte de *chantier* abans de finals de febrer com a condició indispensable per poder participar a la Trobada. També es platejaven altres criteris que intervindrien en la selecció dels animadors dels projectes presentats per tal de facilitar en la mesura del possible un cert equilibri continental, temàtic i de genere.

A finals de febrer s'havien rebut prop de setanta projectes que respo-

nien més o menys al que es demanava: quin tema i quin àmbit treballaven, com treballaven i com es situaven en el conjunt de l'Aliança. També es demanava un beu resum per enviar-lo (traduït) a tots els participants abans de la trobada.

El disseny de la Trobada: lloc, ritme i metodologia

Per part dels organitzadors es va tenir molt clar que la Trobada es realitzava a Catalunya. La ciutat de Barcelona va ser l'amfitriona i el Centre Martí Codolar del barri d'Horta el lloc concret on es va realitzar.

A banda de l'assistència física a l'encontre, es va preveure diverses formes de seguir-lo i d'intervenir-hi principalment pensades per als socis d'Eco-Concern i pels amics de les entitats interessades en conèixer l'Aliança i en participar activament en el Projecte Repensar la Societat. Així es van organitzar actes oberts (excursió i sopar del dissabte), a més de participar mitjançant els fòrums electrònics (via internet).

Una trobada ha de tenir un equilibri i un ritme entre plenaris i reunions de grups. Aquest és un dels equilibris més difícils, perquè sempre hi ha preferències i hàbits personals per un tipus o altre de reunions. Per a uns, les sessions plenàries fan tenir consciència de grup, permeten escoltar-dialogar amb tothom, permeten donar més la paraula a les persones amb més experiència o coneixements. Per a altres, les sessions plenàries impedeixen de fet, per limitacions en la capacitat d'expressió i per manca de temps, que cadascú pugui exposar i dialogar. Consideren que les sessions en petits grups permeten que tothom participi.

Tenint en compte aquestes argumentacions oposades es va intentar buscar quin tipus de sessió era la més adient per als objectius de cada dia: plenàries per començar i acabar la Trobada i per grups quan es tractava d'identificar problemes i cercar solucions.

Calia, però, assegurar que les sessions per grups no fossin acaparades pels qui més parlen, amb una bona moderació i establint una manera de posar en comú aquest treball sense que prengués excessivament temps al plenari final, amb una secretaria eficient i un sistema de posar les coses periòdicament i simultània entre els grups i no només al plenari final.

Partint d'aquestes consideracions, moderadors i secretaris no havien d'intervenir amb les seves opinions sinó afavorir la lliure expressió i síntesi escrita de les opinions dels altres, tot ajustant el temps disponible i vetllant per la igualtat participativa.

A més a més, tenien la responsabilitat de posar en comú els acords de cada comissió amb les altres i fer-les interactuar gràcies a dos sistemes: la reunió de secretaris i moderadors i enviar via internet els acords de cada sessió a la resta. Aquesta última consideració s'entendrà millor si es situa dins del cinqué objectiu de la Trobada ("tenir una experiència directa de les possibilitats noves i suggerents de la comunicació a distància").

Érem conscients que l'experiència de la majoria de trobades és que al cap d'unes setmanes l'entusiasme s'esvaeix principalment per les dificultats de poder continuar tenint un contacte, com reunir-se i prendre decisions.

Així, doncs, ens vam plantejar d'utilitzar el correu electrònic per posar en comú els acords de cada grup, com si estiguéssim celebrant la Trobada des dels cinc continents: els noms de les sales corresponien a Amèriques, Àfrica, Àsia, Europa i Oceania, tal com ens trobem ara un cop acabada la Trobada, escampats per tot el món, amb ganes de fer alguna cosa conjunta i a distàncies quotidianament insalvables. És a dir, que els secretaris havien de

recollir en breus paràgrafs els elements significatius del grup, fer-los aprovar (que no significa que hi hagués acord en el que es deia sinó en com estava resumit), enviar-lo als altres grups i rebre les conclucions que ells també enviaven, comentar-les i reenviar-les... El grup podia veure el que el secretari escrivia gràcies a la connexió de la pantalla de l'ordinador a una televisió que els 12-15 membres de cada grup podien veure.

L'última però no menys conflictiva dificultat que afrontaven els secretaris i moderadors era la dels idiomes. Vam preveure que a cada grup es parlaria dues llengües i, en aquest cas, hi hauria un servei d'interpretació consecutiva... I amb una mica de bona voluntat es podrien resoldre els problemes per comunicar-nos en castellà, anglès i francès (malgrat que per a una gran part dels assistents cap d'aquestes llengües era la materna).

Pel que respecta a la presa de decisions podríem identificar tres grans tradicions: l'assembleària, l'autoresponsabilitzadora i la dirigent.

L'assembleària parteix de l'opinió que tots els presents poden discutir sobre tot i sobre tot es pot decidir. Cada persona un vot i guanya la majoria, que s'imposa sobre la minoria.

L'autoresponsabilitzadora considera que els presents poden discutir sobre tot si es donen el temps i els mitjans per fer-ho i qué en cada procés i grup hi ha coses que no es poden decidir sense posar en perill la pròpia identitat del procés i del grup. Més que votar, el que cal és crear el marc adequat per decidir amb el màxim de consens possible. En allò que no hi ha consens més val deixar les decisions per a més endavant i posar-se d'acord en com es podrà intentar arribar-hi. Al final, en entitats formades per persones voluntàries es fa allò perquè s'està motivat i preparat per fer. Més que nomenar, encarregar i obligar, s'ha de comptar amb l'entusiasme i l'habilitat de cadascú.

La dirigent creu que els presents poden discutir i decidir sobre allò que el grup fundador i els líders creuen apropiat. I després de discutir es deixa que els responsables prenguin decisions.

Aquestes tres lògiques no són ni bones ni dolentes, sinó que es poden combinar, depenent de la urgència i la transcendència de les decisions que s'hagin de prendre, del tipus de matèria que afecti (principis, organització, acció arriscada, finançament...) i del número de participants.

Vam pensar que per a la Trobada la més apropiada era l'Autoresponsabilitzadora (perquè teníem poc temps per tractar una multitud de temes) dins d'un marc més dirigent per la metodologia i un de més assembleari per a les iniciatives més festives.

Aquesta combinació va permetre de celebrar el sempre difícil acte de clausura amb una bona dosi d'eufòria: vam treballar en un petit grup tècnic per llimar les conclusions de les comissions i el pla comú, vam donar la paraula no per començar el debat (el que no havíem aconseguit en cinc dies no ho podíem aconseguir en cinc minuts) sinó perquè cada u assumís responsabilitats per portar a terme els acords o treballar els desacords de cada comissió i es va cloure la trobada amb una efusiva ronda d'abraçades entre tots. La paraula col·lectiva, el compromís personal i el llaç emocional. En aquesta combinació hi ha potser aquella "cosa" especial que va passar a la Trobada. Arrelats en un procés d'anys, actualitzant-lo junts en el futur.

Les conclusions[6]

Es va decidir l'establiment de quatre comissions de treball:

1. Esdeveniment del 2000

2. Creació, organització i coordinació de *chantiers*. Estratègies per als oblidats.

3. Organització, presa de decisions i finançament de l'Aliança com a procés conjunt.
4. Comunicació i presa de decisions a distància. Publicacions i informes interns.

Les quatre comissions van elaborar els documents finals que l'equip de secretaris i moderadors van harmonitzar i presentar a l'assemblea final. Aquest document consta d'un pla comú i dels plans concrets de les quatre comissions reunides. Aquest document de conclusions va precedit per un preàmbul, el qual reproduïm íntegrament pel seu interès i visió de conjunt.

"L'Aliança es defineix com un procés de treball, una dinàmica humana, que enllaça persones, companys, en un desig de confiança i amistat...

- Tenint en compte la diversitat del món i la seva unitat necessaria.
- S'obre i s'enriqueix amb altres iniciatives i altres companys que treballen en el mateix sentit. Afavoreix que aquestes iniciatives es posin en comú.
- Busca constantment ampliar la seva diversitat social.
- Es modifica i es transforma en el temps, gràcies a les diferents interaccions.
- Està atenta a l'imprevist, als esdeveniments o les urgències.
- Afavoreix l'autoorganització del treball sobre els diferents temes i en les diferents regions del món.
- Afavoreix l'autoresponsabilització per desenvolupar aquesta dinàmica, perquè es concreti, per realitzar intercanvis entre les persones implicades en el procés, per prendre iniciatives particulars de cara a períodes culminants".

Així mateix es van suggerir alguns elements que poden servir de guia en aquest camí comú. Cal, però, que cada

© Loreiei i Javier

any els actualitzem per no perdre's en objectius generals i per poder avaluar les etapes que es van passant, acordant que a mitjans de 1997 caldrà establir un calendari més detallat dels tres propers anys.

A continuació resumim el contingut de les principals conclusions de cada comissió:

1. Esdeveniment del 2000.

Es va tenir un acord unànime sobre el principi de celebrar un esdeveniment per al canvi de segle, matitzant que aquest esdeveniment no és una finalitat en si mateix però és essencial per a l'intercanvi d'experiències i de diamització de l'Aliança. Cal, però, que aquest esdeveniment no sigui una manifestació elitista, sinó un espai de sorgiment històric de la societat civil, organitzant-ne no només una, sinó diverses assemblees a tots els nivells, des de la internacional fins a la local.

2. Organització, presa de decisions i finançament.

Es parteix de la constatació que l'Aliança viu una etapa de transició clau vers una autonomització creixent.

Amb l'objectiu de reforçar aquesta dinàmica es proposaren identificar responsables individuals o col·lectius els quals s'encarreguessin de portar a terme les decisions preses per les quatre comissions.

Es remarca de manera específica que l'Aliança es basa fonamentalment en les dinàmiques desenvolupades pels diferents *chantiers* i en les iniciatives preses pels aliats dins dels seus contextes culturals i temàtics específics.

A tal efecte cal que aquesta dinàmica s'estructuri d'una manera molt flexible, oberta i eficaç, facilitant les iniciatives preses pels animadors.

Així mateix cal diversificar les fonts de finançament.

3. Comunicació i presa de decisions a distància.

Establir un sistema global de comunicació per internet per al conjunt de l'Aliança, amb una instauració progressiva i dedicant una especial atenció a llocs com Àfrica, que a causa de la seva precària estructura de comunicaciuó necessita solucions específiques.

Crear un o varis centres de comunicació amb competències diferents que s'encarreguin de resumir, editar i possibilitar que tots els *chantiers* i aliats tinguin accés en rebre i donar informació. No obstant això hi pot haver altres tipus de comunicació i relació entre *chantiers*.

Pel que fa al tema de les llengües, en una primera etapa es considera convenient que els idiomes de comunicació siguin el francès, l'anglès i l'espanyol, els quals es podran anar ampliant. També es considera convenient comprar un software de traducció.

4. Creació, organització i coordinació de chantiers.

Els *chantiers* neixen per autocreació. Cada iniciativa ha de buscar el seu funcionament.

Les tres vies d'entrada (geocultural, temàtica i col·legial) són també els eixos de definició de cada *chantier*.

Cal una visió i lectura transversal de les experiències i els treballs desenvolupats pels *chantiers*, visualitzant en un "prisma" el tema, la situació geogràfica i la perspectiva, per tal de poder veure quins són els forats que cal omplir.

Pel que respecta als sectors mal representats, en lloc de ser exhaustius, exclusius o inclusius, el que és important és senzillament tenir interés en ésser obert, en veure com els altres veuen el món.

A modus de valoració.

Pel que respecta als objectius perseguits en la Trobada es van assolir de

maneral desigual. Els tres primers ("Saber qui estava animant *chantiers* i qui dels que s'hi havien ofert en signar la Plataforma, estava disposat a fer-ho", "Saber quins temes, quins llocs i quins actors estaven coberts i quins havien quedat oblidats" i "Facilitar que les experiències i els projectes d'animació de *chantiers* es posessin en comú") es van aconseguir sobre el paper. Nogensmenys s'ha de dir que els participants no van tenir l'oportunitat ni el temps, ni abans ni durant la Trobada, de llegir, estudiar i comentar els projectes a fons. Malgrat que els projectes enviats (els dels participants i els dels que no van poder participar i/o no van ser seleccionats) estaven des del segon dia, amb còpies suficients a disposició dels assistents a la Trobada, no va ser fins al final que van despertar certa espectació.

El quart objectiu ("Facilitar el coneixement directe entre les persones implicades per crear o reforçar les relacions directes necessàries que permetessin establir i mantenir una relació fecunda a distància durant els propers anys") és el que sembla més clar que es produí per a una majoria d'assistents, i el més propi que es pugui donar en una trobada d'aquestes característiques. Ara bé, aquesta relació es podrà mantenir en la mesura que existeixin i es potenciïn eines de treball i de relació durables.

El cinqué objectiu ("Tenir una experiència directa de possibilitats noves i suggerents de comunicar-se a distància") va ser una possibilitat tècnica. Es disposava de sis ordinadors, connectats en xarxa i amb un *router* que de manera ininterrompuda estava connectat amb una línia de RDSI a la xarxa internet. Fou una possibilitat tècnica perquè les inèrcies de segles, el desconeixement de les possibilitats que oferia, els prejudicis... no van permetre poder aprofitar al cent per cent aquestes possibilitats, per tal de poder avaluar del tot els perills i els avantatges d'aquest sistema de comunicació i de relació. Tanmateix, l'existència d'aquestes eines i la utilització desigual que se'n va fer, va permetre iniciar un procés nou per a molts participants.

El sisé objectiu ("Que l'organització i els resultats d'aquesta primera trobada potenciessin una construcció de l'Aliança més participativa i descentralitzada, imprescindible per al seu bon funcionament") s'ha viscut com una necessitat i ha suscitat compromisos personals per la creació d'un marc organitzatiu i financer que l'asseguri (vegi's acords Comissió organització i finançament).

Pel que fa a la dinàmica de la pròpia Trobada, es va constatar en el conjunt dels participants una gran diversitat, tant a nivell cultural —tot i no abastar tots els continents, hi havia un grup de persones amb visions i concepcions de la vida i del món força diferents, amb ritmes i prioritats diverses i fins i tot contradictòries, a nivell sòcio-professional, format per universitaris, pagesos, activistes d'ONGs i similars...—, com a nivell d'integració en la dinàmica de l'Aliança —alguns hi eren des de feia temps i altres tot just arribaven—, alhora que cal assenyalar els diferents interessos respecte a la participació: cojunturals, econòmics, a curt i llarg termini...

Aquesta triple diversitat, però, no és en si mateixa un problema sinó tot el contrari, és i/o pot ser una font de riquesa i de possible creativitat que cal saber aprofitar el millor possible.

Aquesta Trobada ha representat per a EcoConcern, com a grup organitzador, una possibilitat de conèixer altres maneres de funcionar, altres perspectives (bones i no tant bones) i el que és més important, començar a teixir una xarxa de contactes internacional.

Al mateix temps, ha representat una oportunitat immillorable per conèixe's i treballar en profunditat i intensitat, possibilitant la consciència dels propis límits i de llurs possibilitats.

Pel que fa a la metodologia emprada, es va demostrar l'encert de treballar gran part del temps en comissió, ja que els plenaris molt nombrosos no són el lloc ideal ni per prendre decisions en segons quins casos, ni per discutir temes de manera enraonada, ja que és necessària la participació de tots els que tenen quelcom a dir i estan afectats.

Així mateix, el paper dels secretaris i moderadors va esdevenir clau per la pròpia dinàmica de la Trobada. Aconseguir posar les coses en una pàgina i poder-ho interactuar amb les altres comissions de manera visual i efectiva via correu electrònic, ha estat un dels èxits metodològics de la Trobada.

L'interès en voler crear el marc adequat que possibilités les decisions amb el màxim de consens possible, deixant per a més endavant els temes on de moment no hi havia consens, va possibilitar que s'arribés al final de la Trobada amb sensació d'èxit i de treball ben fet. Cal, a partir d'ara, treballar i posar les condicions de diàleg, anàlisi i aprofundiment en els temes per consensuar.

Tot aquest plantejament metodològic té la seva coherència interna però xoca amb altres maneres de funcionar, organitzar i participar en trobades. En general la Trobada va funcionar, però va crear algunes frustracions tant en les persones que no la van entendre com pels qui pensaven que hauria pogut donar molt més de si, a condició de preparar i formar més l'equip humà que l'havia de portar a terme.

Tanmateix, no és fàcil que l'equip sigui l'òptim. Una part de l'equip de secretaris i de moderadors eren de la Fundació Charles Léopold Mayer pour le progrés de l'Homme, bèn preparats tècnicament i lingüística però no havien pogut assajar amb anterioritat el pla metodològic. Una altra part de l'equip de secretariat i moderació eren d'Eco-Concern, una mica més al corrent el treball que s'havia de fer, però alguns amb poca experiència tant lingüística com tècnica. A tot això se li ha d'afegir que alguns dels participants a la Trobada no havien entès de bon començament la dinàmica que es proposava ni el paper d'aquests "servidors" i algunes vegades els van ignorar i/o substituir i no van reconèixer la seva funció aprofitant les dificultats de l'idioma o considerant-los "els joves..." sense massa autoritat per aquesta funció.

Caldria, abans d'acabar i arran de l'experiència de la Trobada de Barcelona, per l'oportunitat que ha suposat poder conèixer l'Aliança de manera més profunda i directa, manifestar algunes consideracions de caràcter general sobre ella.

En primer lloc, es constata d'una manera clara el gran predomini francòfon dels seus membres. França i les excolònies franceses tenen una presència desproporcionada respecte a altres països i nacions que hi participen. Aquesta situació és perfectament comprensible (però no desitjable en el futur) si tenim en compte el seu naixement i qui la impulsat. Conceptes com estats generals, *chantier*, ciutadania... així com el propi nom de l'Aliança, tenen unes connotacions genuïnament franceses.

Aquest mateix tipus de naixement implica en la majoria de casos una excesiva dependència financera respecte a la Fundació Charles Léopold Mayer pour le progrés de l'Homme. Aquest fet és preocupant fonamentalment per tres motius. El primer és que en la mesura que l'Aliança creix, la capacitat financera de la Fundació minva en al mateixa proporció. El segon és que aquesta dependència

pot generar expectatives professionals, podent viciar el caràcter i sentit de pertànyer a l'Aliança. I el tercer és que aquesta dependència financera pot implicar una dependència ideològica i de direcció amb la conseqüent pèrdua d'autonomia; podent-se convertir per aquestes tres raons en un procés buit i avortat. Davant d'aquesta situació a la Trobada ja es va decidir començar a treballar per cercar possibles solucions (vegi's conclusions Comissió organització i finançament). En aquest aspecte, s'ha de manifestar que EcoConcern ha plantejat des d'un bon començament la participació d'altres fonts de finançament en els seus projectes. Així, tant els *chantiers* internacionals d'Economia Política com el de Relacions i Conflictes Interculturals, així com en el geocultural català (el Projecte Repensar la Societat), són cofinançats per la Foundation Charles Lèopold Mayer pour le progrés de l'Homme, la Fundació Jaume Bofill, EcoConcern i aportacions personals.

D'altra banda, l'Aliança es consolida com una potent eina de relació internacional. Sense una organització d'aquest tipus les entitats locals i/o nacionals ho tindrien més difícil per poder-se relacionar a nivell internacional.

Per acabar, manifestar que en aquests moments existeix una gran incertesa pel que fa al futur concret de l'Aliança, de com s'ha de treballar, d'on s'han de dirigir els esforços, de com pair tot el que ha donat de si la Trobada de Barcelona... Tanmateix aquesta incertesa és la condició "sine qua non" per poder afrontar i resoldre els reptes que tenim al davant de manera positiva i satisfactòria.

© Loreto i Javier

Per a més informació:
EcoConcern
Plaça de Catalunya 9, 4t.
08002-BARCELONA
Telf. 34-3-301 24 56
Fax 34-3-317 26 91
Correu electrònic:
ecoconcern@bcn.servicom.es
WEB ecoconcern:
http://www.troc.es/ecoconcern
WEB Aliança:
http://www.echo.org

NOTES:

1.- Per major informació vegi's *Via fora!!* 46, Volum V, p. 437-444.

2.- La versió íntegra en català ha estat traduïda i difosa per EcoConcern en el *Paper d'Innovació Social* núm 38.

3.- Per major informació vegi's *Via fora!!* 30-31, Volum III, p. 265-266. Altres propostes i informacions sobre EcoConcern: "Sinergia, Procés d'innovació social" *Via fora!!* núm. 35, Volum IV, p. 170-172; "OÏDA, una oficina d'informació democràtica", *Via fora!!* núm. 44, Volum V, p. 294-301; Eugeni Chafer, Joan Ramon Gordo,"Conversa amb Martí Olivella", *Via fora!!* núm. 45, Volum V, p. 381-389; "Propostes innovadores per repensar l'economia" *Via fora!!* núm. 47, Volum V, p. 514.

4.- Per major informació vegi's "Propostes innovadores per repensar l'economia" *Via fora!!* núm. 47, Volum V, p. 514.

5.- En una propera edició de *Via fora!!* presentarem el Projecte Repensar la societat, les seves propostes, metodologia i pla de treball per aquests propers anys.

6.- No reproduïm literalment les conclusions ja que l'objectiu del present treball és el de donar una visió de conjunt de l'esdeveniment, així com concretar-se en els aspectes metodològics. Qui pugui estar més interessat en poder tenir les conclusions, així com un informe exhaustiu de la Trobada, cal que es dirigeixi als organitzadors.

Joan-Ramon Gordo i Montraveta
mon@bcn.servicom.es

L'ECOLOGISME EN SET PUNTS

Arne Naess

Us presentem un treball d'aquest filòsof norueg, pare del moviment anomenat de l'ecologia profunda. D'una manera molt planera, l'autor ens descriu quines són les actituts i conviccions que caracteritzent a les persones que donen suport a aquest moviment.

Al final de l'article publiquem una relació d'obres sobre aquest moviment així com un directori d'institucions. Podeu trobar l'article en anglès dins de Ressurgence núm. 168 gener-febrer 95: Arne Naess "Seven Point Ecology".

Here you are a work from this Norwegian philosopher father of the movement called Deep Ecology. In a plain way, the author describe us attitudes and convictions that characterise people who supports this movement.

At the end of the article you can find a list of works about Deep Ecology and a list of institutions in relations to this movement. The original work had been published in January, 1995 in Ressurgence, nom. 168.

La aŭtoro de tiu ĉi artikolo estas norvega filozofo, patro de la movado nomita "de la profunda ekologio" kiu jam dum la jaro 1973 publikigis artikolon titolitan "The Shallow and the Deep, Long-Range Ecology Movements: A Summary". Estas la aŭtoro de la libro "Ecology, Community and Lifestyle" kiun publikigis Cambridge University Press 1989. Intervjuo al li estas trovebla en la libro "Is It Painful To Think ?: Conversations with Arne Naess, David Rothenberg, UCL Press 1993.

Laŭ tre simpla maniero la aŭtoro priskribas al ni kiajn sintenojn kaj konvinkojn estas tiuj kiuj karakterizas la homojn kiuj apogas tiun ĉi movadon. Je la fino de la artikolo ni publikigas liston da verkoj pri tiu ĉi movado same kiel adresaron de institucioj.

Fonto: Arne Naess "Seven Point Ecology" ene de Ressurgence numero 168 januarofebruaro 95.

Heus ací algunes de les actituds i conviccions que mantenen les persones que donen suport al moviment de l'ecologia profunda (deep ecology).

1

Hem de treballar per la sostenibilitat ecològica global i regional, plena i d'ampli abast, així com per la restauració ambiental.

Això implica biodiversitat i abundor de formes de vida. No n'hi ha prou en concentrar-nos en evitar els perills d'extinció. Les poblacions de les espècies han d'assolir alts nivells amb ocurrència d'interferències només per raons ecològiques o on qüestions crítiques per a la supervivència humana hi siguin implicades.

On sigui possible s'ha d'implementar la restauració ecològica per a restaurar ecosistemes degradats.

2

Les societats industrials són inherentment insostenibles i no s'ha de fer cap intent de reparar-les temporalment.

Però suposem que una població d'un milió de persones en una futura societat Verda estigués interessada en astronomia i desitgés fer un potent i 'avançat' telescopi. La reacció, en front d'aquest desig de les persones que donen suport a l'ecologia profunda podria prendre diverses formes:

Reacció número 1: en una societat verda la gent no pot estar interessada en l'astronomia que requeris aitals

telescopis 'avançats'. Ningú no estaria realment interessat en fabricar-los.

Reacció número 2: disposar d'un telescopi d'aquests implica tenir una societat massa semblant a la insostenible societat industrial actual, es requeriria disposar d'una considerable quantitat de tecnologia 'avançada', metalls pesants, maquinària costosa a nivell energètic i grans organitzacions característiques de les societats industrials. Per tant, fer un telescopi així no seria permès en el context d'una societat Verda, fins i tot si hi hagués la demanda.

Reacció número 3: el nostre planeta ha de suportar una diversitat de societats profundament diferents. Hi podria haver ben bé una vintena de societats i una d'elles podria tenir gent interessada en aspectes d'astronomia, cosmologia o altres camps de recerca que requerissin tecnologies energèticament intensives. Suposem que un milió de persones estigués molt ansiosa de tenir el telescopi i tingués la voluntat de viure d'una forma més austera, aleshores podrien fer un potent telescopi sense tenir col·lectivament una gran influència negativa en els ecosistemes. En aquest context, fer el telescopi així podria satisfer els requeriments de sostenibilitat.

Les tres reaccions són compatibles amb les persones que donen suport al moviment de l'ecologia profunda.

3

Quins tipus de tecnologia són compatibles amb les premisses d'una societat Verda? Una societat Verda requereix tecnologies que promoguin la pau i la justícia social, així com els equilibris ecològics. Algunes tecnologies que són inqüestionables des d'un punt de mira ecològic, podrien ser qüestionades des de punts de mira de la pau i la justícia social.

Així, solament les tecnologies suaus (*soft technologies*) són compatibles amb la sostenibilitat. Les tecnologies suaus són aquelles que ens donen productes que requereixen molt poca energia, que empren molt pocs o cap recursos no renovables, deixen molt pocs residus i causen molt poca contaminació.

No obstant, persisteixen alguns arguments. Per exemple, què s'ha de fer amb la fluorització de les aigües potables? Aquí hi ha tres arguments. Un argument diu que a la pràctica tot el que fem servir és verinós en grans quantitats, però aquí es tracta de quantitats extremadament petites. Un segon argument ens recorda que produir fluor pur requereix molta estructura industrial. Un tercer argument diu que en una societat Verda l'alimentació és tan saludable que els problemes a les dents seran una cosa del passat. No tindria cap sentit introduir fluor a les aigües només per a una minoria que no posa suficient atenció a la seva salut.

Les persones que donen suport al moviment de l'ecologia profunda han de qüestionar el caràcter problemàtic de la tecnologia potenciada pels actuals països industrials. Algunes tècniques han de ser rebutjades, altres poden romandre. Però per a nosaltres aquest tipus de discussions són importants.

4

En el si del moviment de l'ecologia profunda és important evitar la unilateralitat. Hi ha almenys tres formes que cal mencionar.

L'esbiaixament natural: Alguna gent només emfatitza la necessitat d'estimar la natura i exaltar les seves belleses.

L'esbiaixament espiritual: Altres tendeixen només a expressar amb ardor el vessant espiritual de la natura. Expressen solament la seva creença en la importància d'un procés espiritual individual i col·lectiu de despertament.

L'esbiaixament sòcio-polític: Altres també constantment centren el seu pensament en els aspectes sòcio-polí-

tics de la crisi ecològica. Aquest grup sembla creure que la superació de la crisi és només qüestió de canviar les actuals relacions socials i polítiques.

No hem de perdre el temps en polèmiques. La unilateralitat és freqüentment una aparença. Seriosament, en discussions prolongades, la gent tendeix a admetre la multilateralitat dels nostres problemes. Hi ha moltes maneres de participar. La frontera és llarga: es necessita gent al llarg de la seva vasta superfície. Permeteu que la gent consideri essencial el seu treball particular. El moviment de l'ecologia profunda inclou molts vessants i moltes aproximacions; és un moviment inclusiu més que no pas exclusiu; és un moviment plural més que no pas dual. Nosaltres ens fem preguntes profundes sobre tots els aspectes de la nostra societat, més que no pas aspectes simples, però alguna gent està més compromesa en aspectes concrets.

Moltes persones que participen en el moviment de l'ecologia profunda no els hi agrada ser 'etiquetades' o ser classificades com 'Ecologistes Profunds'. Per tant, és millor fer servir el terme de 'persones que donen suport' en comptes de 'membres' o 'participants'. Per descomptat, una persona que dóna suport pot evitar la terminologia característica del moviment de l'ecologia profunda.

5

L'activisme és un aspecte essencial del moviment de l'ecologia profunda. El plé significat d'una teoria només es pot manifestar a la pràctica i la pràctica és cega si està mancada de teoria. Per tant, nosaltres ens movem de la teoria a la pràctica i de la pràctica a la teoria. Les dues cares d'una mateixa moneda.

El terme 'activisme' no és un terme estret que descriu només accions directes i violacions de la legalitat o tribunals i presons. 'Activisme' és el treball continuat i persistent amb la gent.

Una persona especialista en la teoria del moviment de l'ecologia profunda pot estar assegut en biblioteques al llarg de tot un any i dir-nos coses importants. Però nosaltres no l'anomenarem 'activista'. Una persona 'activista' és aquella que es deixa guiar per una visió del món i actua en situacions particulars a favor de l'objectiu principal del moviment de l'ecologia profunda: superar la crisi ecològica.

6

És optimista o pessimista l'ecologia profunda? La present tendència global és d'increment de la insostenibilitat ecològica. Encara no hem assolit el punt d'inversió de la present tendència i les perspectives pels propers vint o trenta anys són pessimistes.

Quan assolirem el punt d'inversió (de totes passades)? Les opinions són diverses. Jo desitjo que els inicis del segle XXII sigui una possibilitat real! Els autoanomenats 'enverdiment de la producció', 'desenvolupament de noves tecnologies' i fer 'invents Verds' estan ocorrent ara mateix, però això no garanteix que mai assolim el punt d'inversió.

Els caps d'una expedició assenyalen un dia per assolir el cim d'una muntanya en una zona inexplorada. S'adonen que estan apuntant en una direcció equivocada i per tant han de canviar de direcció, des d'anar al nord a anar cap al sud, però comunicar-ho als membres de l'expedició causaria massa desconcert. Així que decideixen anar cap el nord-est i alentir una mica el ritme.

Per contra, les persones que donen suport a l'expedició de l'ecologia profunda repeteixen una i altra vegada que s'ha de canviar radicalment la direcció de les principals tendències del desenvolupament i que s'ha de canviar el mateix concepte de desenvolupament.

El canvi de direcció s'ha d'expressar mitjançant l'acceptació de noves polítiques i nous estils de vida en harmonia amb aitals polítiques. El 'consumerisme Verd' i 'l'enverdiment de la producció' actuals són com la decisió dels caps de l'expedició d'anar lentament cap al nord-est en comptes d'anar cap al sud. A despit que no és una direcció completament oposada a la que cal emprendre, amb tot uns canvis així no funcionaran. L'única opció correcta és un canvi de 180°.

El present lideratge governamental i industrial està intentant salvar el sistema i fins i tot moltes persones ambientalistes estan treballant a un nivell superficial o reformista, tractant de reparar el sistema. És difícil ser optimista en una situació com aquesta. Però les persones que donen suport al moviment de l'ecologia profunda han de continuar parlant ben fort d'un canvi radical de direcció. De vegades, el més improbable acaba ocorrent !

7

Les societats que mereixin l'adjectiu de 'Verdes' se suposa que no solament seran ecològicament sostenibles, sinó que també estaran en el camí d'eliminar la pobresa i la repressió. Per tant, els tres moviments —el moviment per la pau, el moviment per la justícia social i el moviment de l'ecologia profunda— han de treballar plegats.

Altres obres sobre "Deep Ecology":

- "Deep Ecology for the 21st. Century", George Sessions (ed.), Shambala Publications, Boston, 1994
- "Ecological Philosophy", George Sessions and Michael Zimmerman (eds.), Prentice Hall, 1993
- "Regarding Nature: Industrialism and Deep Ecology", Andrew McLaughlin, State University of New York Press, 1993
- "Environmentalism and Political Theory: Toward and Ecocentric Approach", State University of New York Press, 1992
- "The Practice of the Wild", Gary Snyder, North Point Press, Berkeley
- "Deep Ecology: Living as if Nature Mattered"; Bill Devall and George Sessions, Peregrine Smith Books, 1985
- "Deep Ecology", Michael Tobias (Ed.), Avant Books, San Diego, 1985
- "Talkimg leaves. A Global Journal of Spiritual Ecology/Activism; (Eugene, Cascadia bioregion)

Directori d'institucions dedicades a la "Deep Ecology".

- The Institute for Deep Ecology Education.
  The Tides Foundation.
  Box 2290, BoulderCO 80306, USA
- The Society for Applied Deep Ecology.
  Thalkirchuer Str. 180
  81371 Munich, Germany
- The Institute for Deep Ecology Education (UK)
  c/o The Oakwood Trust
  36 Broomfield Green, Palmers Green, London N13 4HH, UK
- *Deep Ecology Education Project (Deep)*
  1430 Willamette Street #367
  Eugene, 97401, USA

Arne Naess

PAMFLET #AA: ORGANITZACIONS DE SERVEIS COMUNITARIS GENERALS (GCSOs)

3CE - Coalició per una Economia Comunitària

Us oferim la segona entrega de les fitxes editades per la Coalició per a una Economia Comunitària Cooperativa 3CE, una xarxa d'emprenedors socials i d'organitzacions que ajuden a equilibrar l'actual Sistema Econòmic Competitiu Global amb innovacions socials que permeten a les comunitats proveir-se de les seves pròpies necessitats.

La versió catalana de la sèrie ha estat produïda per ALTERNATIVA VERDA, Apartat de Correus 10017, 08080 Barcelona, Catalunya, e-mail: ecosavcatalo@gn.apc.org

We offer you the second delivery of cards published by 3CE, social enterprising people and organisations net. They wants to balance the current global competitive economic system with social innovations allowing communities to provide their needs themselves.

The Catalan version of the series have been produced by ALTERNATIVA VERDA, Apartat de Correus 10017, 08080 Barcelona, Catalunya, e-mail: ecosavcatalo@gn.apc.org

Ni prezentas al vi la duan liveron de slipoj eldonitaj de Koalicio por Kooperativa Komunuma Ekonomio 3 CE, reto da sociaj entreprenantoj kaj organizaĵoj kiuj helpas ekvilibrigi la nuntempan Ekonomian Sistemon de Globala Konkurenco kun sociaj novigoj kiuj ebligas havigi solvojn al'la komunumoj por ĝiaj bezonoj. La katalunan vers'on de la serio produktis ALTERNATIVA VERDA, Postkesto, 10017 08080 Barcelono, Katalunio, e-mail: ecosavcatalo@gn.apc.org.

La comunitat és la pedra angular sobre la qual s'està construint el nostre futur. Hem arribat a un punt clau en l'evolució humana. La Terra ha esdevingut massa petita, massa plena de gent i massa perillosa per existir més temps amb el sistema Econòmic, Ecològic, Social i Polític que ha esdevingut la norma dominant. La nostra visió del món, les nostres institucions socials i els nostres estils de vida estan anant cap a transicions interconnectades que produiran una societat Sostenible, Humana i Ecològica (SHE).

3CE (Una Coalició per una Economia Comunitària Cooperativa) és una de les moltes accions que treballen per a promoure una profunda transició cultural que doni a la gent més control sobre les seves vides en el sí de les comunitats on viuen. 3CE està treballant per crear un compendi d'innovacions socials —com ara els LETS, Cooperatives d'alimentació, Agricultura amb Suport Comunitari, Préstec entre iguals, EcoPoblats i altres 30 més— que donin poder a la gent a nivell de base i promoguin l'autosuficiència comunitària local. Abraçant aquestes innovacions socials específiques hi ha les que hem anomenat Organitzacions de Serveis Comunitaris Generals (GCSOs). Aquestes organitzacions reconeixen la importància dels principis i la pràctica de l'organització, i la seva tasca principal és ajudar les comunitats i grups veïnals a ajuntar-se i a promoure el seu propi benestar local.

Les motivacions i programes de les GCSOs abarquen un ampli ventall d'idees, tècniques i accions. Si tenen quelcom en comú és que veuen en la comunitat el darrer baluard dels valors familiars, de la democràcia de base, de les comunicacions cara a cara i d'un sistema econòmic que inclou l'ajut mutu, la donació, la reciprocitat, el nodriment, l'altruisme i la cooperació.

Les organitzacions socials més grans han tendit a perdre aquests atributs cooperatius i compten amb la competició local i amb "el mercat" pels seus valors, polítiques i pràctiques.

El reconeixement que la regeneració de les comunitats és crítica per al futur d'Amèrica ha estat reconegut tant pels Republicans ("Contract with America") com pels Demòcrates ("New Covenant"). Però aquestes iniciatives contemplen les comunitats com només una donzella a l'abast del poder federal. Cap de les dues reconeix la profunditat de la transició cultural, la nova visió del món, la fonamental transformació social i política que es necessita per moure la nació i el món més enllà del perillós atzucac que la cultura EuroAmericana ha produït. Potser no totes les GCSOs llistades en aquest pamflet estan convençudes de la seva pròpia importància en, o la necessitat per, crear una nova civilització. Però el seu treball en la regeneració de les comunitats és un dels més importants dels nostres temps. És la pedra angular sobre la qual una cultura fonamentalment diferent està essent construïda.

Aquest pamflet especial de la sèrie 3CE inclou només un petit nombre de GCSOs que estan treballant per a revitalitzar les comunitats. Altres les trobareu incloses en la sèrie de més de 30 pamflets de la col·lecció 3CE. I encara n'hi ha d'altres que tenen un àmbit de treball encara més local.

Center for Community Development and Design

6700 S. Glencoe St. #208, Littleton, CO 80122, USA.
1-303-8507883

L'objectiu del CCDD al llarg de 14 anys ha estat ajudar als ciutadans, funcionaris, líders de la societat civil i gent dels negocis a prendre decisions sobre desenvolupament comunitari. Un esforç més gran s'està ara fent referent a les preocupacions econòmiques i ambientals de les comunitats, a través d'una nova eina anomenada "Anàlisi del Desenvolupament Econòmic i Ambiental Comunitari."

Center for Democratic Renewal

P.O.Box 50469, Atlanta, GA 30302, USA
1-404-2210025

Center for Living Democracy

Contactes: Frances Moore Lappé, Paul Martin DuBois
RR #1 Black Fox Rd., Brattleboro, VT 05301, USA
1-802-2541227

El CLD treballa per transformar les pràctiques democràtiques en una profitosa forma de vida que ens impliqui dia a dia en les nostres escoles, llocs de treball i comunitats. Els seus programes escampen innovacions exitoses en la pràctica de la democràcia a través de la distribució d'eines d'aprenentatge, entrenament i educació del públic en general. Els seus cofundadors varen ser Frances Moore Lappé i Paul Martin DuBois. El seu darrer llibre es titula: *The Quickening of America: Rebuilding our Nation, Remaking Our Lives*, i ha estat publicat per l'editorial Jossey-Bass.

Center for Neighborhood Technology

Contacte: Stephen A. Perkins Ph.D., Director Associat
2125 W North Ave., Chicago, IL 60647, USA
1-312-2784800

El CNT és una agència de recerca, defensa i assistència tècnica sense afany de lucre, que crea llocs de treball i oportunitats econòmiques a barriades de les ciutats a través del millorament del medi ambient. Es centra en canviar les polítiques públiques i tirar endavant projectes de demostració. El programa normal del centre inclou Transport i

La fita dels canvis que es proposen en el llibre és una societat feta de baix a d'alt, una comunitat de comunitats que siguin locals i relativament petites..... ..... No és necessari esperar que les hi donin poder des de d'alt. Moltes coses es poden fer ara mateix a nivell local a despit de la situació desfavorable en la vida política i econòmica. Clar que si les comunitats no exerceixen ara aquest poder per sostenir i millorar la seva vida comunitària, hi ha el perill que no el facin servir en un context millor. Herman Daly and John Cob en For the *Common Good*

Qualitat de l'Aire, Manufactura Sostenible, Reutilització i Reciclatge de Materials i Energia a la Comunitat. El centre també publica la premiada revista The Neighborhood Works (bimensual, $30) que abasta el desenvolupament comunitari i el medi ambient.

Center for the Study of Democratic Societies
Contacte: Robley George
P.O.Box 475, Manhattan Beach, CA 90266, USA
1-310-798CSDS
El CSDS és una institució educativa i de recerca dedicada a examinar i explicar les propietats de les societats democràtiques i en especial de la democràcia sòcio-econòmica. Ofereix una varietat de serveis que inclouen conferències, debats, cursos breus, tallers, consultora, recerca i articles. Els seus treballs es poden obtenir en forma de publicacions, vídeo i àudio. Cerquen noves oportunitats per a oferir consultora, recerca, presentacions i col·laboracions.

Citizen Network for Sustainable Development
Contacte: Sharyle Patton
P.O.Box 316, Bolinas, CA 94924, USA
1-415-8582230
e-mail: citizensnet@igc.apc.org
Pel seguiment de la Cimera de la Terra (CNUMAD, Rio de Janeiro, 1992) es va crear CitNet per a la realització de quatre activitats: 1) mostrar opcions i projectes, 2) fer el seguiment del treball del Presidents's Council for Sustainable Development, 3) desenvolupar programes amb grups de justícia social, i 4) fer xarxes per a altres conferències de les Nacions Unides com ara Habitat II.

City Limits
Andrew White, ed.
40 Prince St., Nova York, NY 10012, USA
92120925-9820
És un servei d'informació comunitària que publica una revista sobre la revitalització de la ciutat de New York. Cobreix iniciatives de base, habitatges urbans, temes multiculturals i programes governamentals.

Coalition for Cooperative Community Economics -3CE
P.O.Box 567, Rangeley, ME 04970, USA
1-207-8642252,
e-mail: tranet@igc.apc.org
3CE és una no-organització que està publicant una sèrie de pamflets de 4 pàgines sobre innovacions socials que donin poder a la gent a nivell de base i promoguin economies locals autosuficients. Cadascun dels més de 30 pamflets són les instruccions de com fer una innovació social. Es poden obtenir en forma impresa o es poden descarregar de la base de dades associada a la xarxa EcoNet (a Europa GreenNet) a l'adreça: ccce.coop.econ@conf.igc.apc.org.

La seva motivació bàsica és donar a les persones individuals, a les famìlies, als veïnats i a les comunitats més control sobre el seu propi benestar i les seves pròpies vides, a despit de la tendència vers la competitivitat, la globalitat i l'economicisme.

The Communitarian Network
2130 H Street NW. #714J,
Washington DC 20052, USA
1-202-9941606
e-mail: comnet@unix1.circ.gwu.edu
La TCN és una coalició de persones individuals i d'organitzacions que s'han aplegat per reforçar l'ambient polític, social i moral. És una associació no sectària, no partidista, d'àmbit nacional que creu que les llibertats individuals depenen del reforçament dels fonaments de la societat civil: les famílies, escoles i barriades. Cerca assolir els seus objectius estimulant la comunicació, encoratjant els canvis en la pràctica quotidiana i treballant per canviar les polítiques públiques. El pressupòsit bàsic de la xarxa és que els canvis en els valors menen a canvis en les pràctiques i les polítiques públiques.

Communities Magazine
Contacte: Diane Leafe Christian
1118 Round Butte Dr., Fort Collins,
CO 80524, USA
1-303-2449080, fax: 1-303-4901469
La font per les més recents informacions, temàtiques i idees sobre comunitats intencionals i vida cooperativa avui. Suplementa el *Communities Directory* amb informació corrent i acurada sobre comunitats a Nordamèrica, incloent les que s'estan formant. Llistes de comunitats que cerquen membres, persones que cerquen comunitats i nous grups en formació. Columnes habituals per a veterans comunitaris i fundadors de comunitats sobre lliçons apreses, ecopoblats, cohabitació, comunitats cristianes, mainada en comunitat i més. Cada número tracta un tema, per exemple: Què hem après?; Creixent en una comunitat; Dones en comunitat; Nodrint el nostre potencial; Amor, Romanç i Sexe en les Comunitats; Comunitats i "cultes"; Fent-se gran en comunitat.

Community Information Resource Center - CIRC
Contacte: Tom Greco
P.O.Box 42663, Tucson,
AZ 85733, USA
e-mail: circ@mcimail.com
CIRCS cerca promoure la salut comunitària i canvis positius a través de donar suport a estructures de suport mutu, democràcia participativa, autosuficiència local, tecnologies apropiades, vida sostenible, micro-empreses. CIRC és el centre d'una xarxa i una font d'informació i una organització de suport. Proporciona assistència organitzativa, suport administratiu, instrucció, accés a ordinadors i tecnologies de telecomunicació, enquestes d'opinió i de mercat, recerca interdisciplinària, anàlisi de dades. CIRC es relaciona regionalment, nacional i global amb grups concernits amb les comunitats intencionals, economia comunitària, tecnologia apropiada, justa subsistència i vida sostenible.

The Coalition of Community Development Financial Institutions
Contacte: Mark Pinsky
82 N Pennsylvania Ave. #4
Morrisville, PA 19067, USA
1-215-7361644
La CCDFI és una organització sense ànim de lucre d'abast nacional que representa més de 300 institucions financeres de desenvolupament comunitari en 45 estats, incloent bancs, inversors i prestamistes corporatius, unions de crèdit, fons de préstec i fons de préstec per al microdesenvolupament,

fons de risc compartit, tots especialitzats en desenvolupament comunitari.

Es va crear l'any 1992 com a fòrum per a discutir i afrontar temes que creuaven els llindars de les CDFI. La Coalició també ha servit com a interlocutor únic davant de la indústria i ha sorgit com a font d'informació sobre les CDFI pel públic en general, per les institucions financeres convencionals, pel funcionariat, per les fundacions i pels mitjans d'informació.

Community Sustainability Network CONCERN Inc.
Contact: Susan Boyd
1794 Columbia Rd., Washington DC 20009, USA
1-202-3288160
e-mail: concern@igc.apc.org

On hem fet accions no-governamentals a través d'organitzacions comunitàries autònomes, hem assolit grans coses. Les societats i les polítiques post-capitalistes requereixen un nou sector social, tant per satisfer necessitats socials com per restaurar un sentiment de ciutadania i comunitat que tingui significat... ...En el NegaEstat la ciutadania política pot deixar de funcionar... ...La gent necessita comunitats. Les necessiten especialment en els suburbis i les grans ciutats... ...Les persones individuals i especialment els treballadors del coneixement necessiten una esfera de vida social addicional, relacions personals i contribuir fora i més enllà de l'organització... ...Cada país desenvolupat necessita un sector social autònom i autogovernat d'organitzacions comunitàries... ...per a donar els serveis comunitaris que es requereixen, per sobre de tot per a restaurar els vincles comunitaris i un sentit de ciutadania activa.
Peter Drucker

CONCERN Inc. va ser fundada l'any 1970. És una organització d'educació ambiental sense ànim de lucre d'àmbit nacional. La seva funció és fer que la gent comprengui i doni suport als programes, polítiques i pràctiques que són ecològicament, econòmica i social adequades. Treballa amb institucions educatives, organismes públics, organitzacions cíviques i molts altres grups que comparteixen l'interès en temàtiques ambientals. CONCERN fa servir un apropament comprensiu a la prevenció de la pol·lució, a la gestió de l'aigua, l'eficiència energètica, reducció dels residus, gestió no tòxica de les pestes, agricultura sostenible i sostenibilitat comunitària. Les publicacions de CONCERN estan essent emprades en tots els 50 estats i en més de 60 països.

Communal Studies Association
Contacte: Lucy Jayne Kamu
University of Southern Indiana
8600 University Blvd.,
Evansville, IN 47712, USA
Aplega gent que viuen en comunitats, directors de llocs on s'han fet comunitats històriques, comunitats d'estudis acadèmics i altra gent implicada en activitats comunitàries.

Community Service Inc.
Contacte: Jane Morgan
P.O.Box 243, Yelouw Spring,
OH 45387, USA
1-513-7672161
CSI està concernida amb les petites comunitats en tant que institucions socials bàsiques, que incloguin unitats orgàniques de desenvolupament social, cultural, educatiu i econòmic. Va començar l'any 1940 com a organització educativa sense afany de lucre per a ajudar a les petites comunitats a ser llocs agradables on viure, de forma que la gent no sentís la necessitat de desplaçar-se a les grans ciutats per les oportunitats educatives, culturals i

econòmiques que ofereixen. CSI encoratja la gent a millorar les seves comunitats a través de les seves publicacions, del seu servei de venda de llibres per correu, un butlletí, conferències i servei de consulta per correspondència. La seva filosofia és que les petites comunitats i les famílies, en allò millor, són els fonaments de la vida comunitària.

Community Sustainability Resource Institute.
Contacte: Susanna MacKenzie Euston
P.O.Box 11343, Tacoma Park,
MD 20913, USA
1-301-5887227
e-mail: csri@igc.apc.org
Fundat l'any 1989, el CSRI és una organització de voluntariat sense afany de lucre, d'abast nacional, que dóna suport al diàleg interdisciplinari sobre sostenibilitat comunitària. Les seves publicacions, les conferències nacionals i les sèries mensuals de xerrades creen fòrums diversos per a l'aprenentatge, la discussió i el compartiment, on les persones individuals es posen davant la teoria de la sostenibilitat i els mètodes d'acció local. CSRI està també desenvolupant un programa d'assistència tècnica per a comunitats, fent servir una estratègia pro-activa basada en la ciutadania com a catalitzador de la sostenibilitat comunitària.

Co-op America
Contactes: Alicia Gravitz & Rosemary Brown
1850 Main Street NW #700,
Washington DC 20036, USA
1-202-8725307
Una xarxa, una revista, un directori i un servei per a cooperatives i indústries a petita escala que produeixen productes de poc impacte sobre la Terra, amb gent que empra tecnologies, tècniques i estils de vida de baix impacte.

The Eagle Connection
457 Scenic Rd., Fairfax,
CA 94930-1924, USA
1-415-4571924
e-mail: eagle@igc.apc.org
L'EC és una font d'informació, una xarxa per a contactes i un servei de consell per a gent que vulgui dur valors espirituals en el seu treball diari. La seva revista bimensual t'ofereix fonts de finançament, publica el teu treball i et posa en contacte amb esperits semblants. Entre els seus membres s'hi pot trobar comunitats intencionals, centres de salut holística i educació alternativa, grups d'activistes i ecologistes. Ofereix també consultoria díorganització i serveis als seus membres. El preu de subscripció internacional a la seva revista és de $30.

Education Center for Community Organizing - ECCO
Hunter College School of Social Work
129 E 79th St., New York,
NY 10021, USA
1-212-4527112
Juntament amb les organitzacions *Computers for Social Change* i *Computer Professionals for Social Responsibility* estan establint un servei per a activistes comunitaris de cara a fer servir els ordinadors per a millorar la solidaritat comunitària. Organitzen fòrums temàtics i sessions de com fer la gestió d'un cas concret, de compaginació de textos, d'organització de base, de privacitat electrònica i de treball en el camp de l'ús dels ordinadors de forma socialment responsable.

Falls Brook Centre
Knowlesville
Rural Route #1
Hartland, New Brunswick,
EO NO Canada
1-506-3758143, fax: 3754221
FBC és un centre de demostració i entrenament sobre desenvolupament co-

El triomf de l'economia industrial és la fallida de la comunitat. Però la fallida de la comunitat mostra quant preciosa i quant necessària és la comunitat. Quan la comunitat fa fallida, també fan fallida totes les coses que només la vida comunitària pot engendrar i protegir: la cura de les persones grans, la cura i l'educació de la gent jove, la vida familiar, el treball veïnal, la transmissió de la memòria comunitària, la cura de la Terra, el respecte per la natura i per la vida de totes les criatures vives.
Wendell Berry

munitari sostenible. Va ser fundat l'any 1990. Treballa per demostrar i comunicar els coneixements i habilitats tradicionals i modernes que s'han de combinar per fer realitat l'abstracte concepte de desenvolupament sostenible. FBC ofereix cursos de curta durada, tallers i sessions d'entrenament per a promoure el desenvolupament de comunitats sostenibles. És un emplaçament rural ideal per reunions anuals, conferències i seminaris on el lloc dóna l'oportunitat de combinar la teoria amb la pràctica.

Family Empowerment Institute
Contacte: Beth Kaseman
2545 Koshkonong Rd., Stoughton, WI 53589, USA
1-608-8737577
El FEI és una organització no lucrativa que proveeix d'informació i de suport a les famílies que cerquen explorar alternatives com ara organitzar-se entre vàries famílies per tenir cura dels fills, auto-cura de la salut, llevadores, escolarització a casa, escoles alternatives, negocis a casa, estils de vida senzills i agricultura sostenible. El FEI aplega famílies per apendre a treballar, jugar i celebrar plegades, mitjançant conferències, retrats, grups locals i un directori-xarxa d'adreces. A través del FEI les persones i els grups que prèviament s'havien focalitzat monotemàticament descobreixen quant tenen en comú.

Federation for Industrial Retention & Renewal
Contacte: Jim Benn
3411 West Diversey Ave. #10, Chicago, IL 60647, USA
1-312-2527676
La FIRR és una coalició de 32 organitzacions d'assistència tècnica i basades en les comunitats de 28 ciutats, d'abast nacional, que treballa per retenir i crear llocs de treball i reconstruir comunitats. Va ser fundada l'any 1988 i ha estat activa en paralitzar desmantellaments d'indústries. en organitzar buyouts d'empleats d'instal·lacions industrials, dissenyar polítiques locals i estatals de desenvolupament (des de planejar zones industrials fins a restringir l'ús de subvencions a nivell local i estatal), promoure l'ús i la reforma de la llei americana de tancament de plantes industrials.

Foundation for Community Encouragement
109 Danbury Rd. #8, Ridgefield, CT 06877, USA
1-203-4319484
La FCE encoratja la gent en un món fragmentat per descobrir noves formes de ser plegats. Viure, aprendre i ensenyar els principis del comunitarisme, servir com a catalitzador pels individus, grups i organitzacions per a: comunicar amb autenticitat, afrontar temes difícils, fer amb autenticitat ponts a partir de diferències i relacionar-se amb compassió i respecte. L'enfocament de la FCE encoratja la tolerància de l'ambigüitat, l'experiència de la descoberta i la tensió entre aguantar i deixar-ho córrer. En el treball per donar poder als altres, es recorda la dependència entre l'esperit de dins de cadascú i l'esperit per sobre nostre.

Gaia Trust
Skyumvej 101,
DK-7752 Snedsted, Denmark
GT és una entitat caritativa que promou una consciència global que permeti experimentar el planeta sencer com un organisme viu i la humanitat com a part integral del tot. GT és proactiva i també distribueix un nombre limitat d'ajuts econòmics. L'estratègia que hi ha sota les activitats de GT és promoure i reforçar una petita xarxa global de comunitats sostenibles que serveixi com a demostració de les estructures tecnològiques i socials que puguin contribuir a que tots plegats poguem sobreviure a llarg termini en tant que espècies. Per perseguir aquesta estratègia, GT ha creat Gaia Villages i Gaia Technologies A/S.

Global Cooperative Society
250 Rainbow lane, Richmond,
KY 40475, USA
1-606-6230695, fax: 6230695
Una cooperativa internacional de persones individuals en procés de canvi, per a PENSAR GLOBALMENT i aplegar-se totes aquelles persones que creuen que per tenir un món on tots els Pobles visquin en pau i harmonia s'han de desenvolupar Organitzacions/Societats en tots els camps, que practiquen els principis de la OBERTURA, DEMOCRÀCIA, JUSTÍCIA, SERVEI i COOPERACIÓ.
I aleshores, ACTUAR LOCALMENT amb altres Membres per iniciar i reforçar aquests principis en les Organitzacions/Societats de les nostres comunitats i convidar totes aquestes organitzacions a esdevenir actives en tant que patrocinadores reconegudes.

Green Revolution – School of Living
RD1 Box 185A, Cocharanville,
PA 19330, USA
1-610-5936988
Va ser fundada l'any 1934 per Ralph Borsodi i es dedica a apendre i ensenyar la responsabilitat personal i el viure correctament. Aspira a promoure comunitats autogovernades que siguin democràtiques, humanes, globalment conscients i ecològicament adequades.

Growing Community Associates
Contactes: Carolyn Shaffer & Sandra Lewis
P.O.Box 5415, Berkeley,
CA 94705, USA
1-510-869705
És un grup de persones que desenvolupen un programa que proporciona una potent combinació d'entrenament en profunditat i habilitats de grup i interpersonals, participació directe en projectes socialment transformadors i pràctiques de fer comunitats dins del mateix grup.

Institute for Cultural Ecology
Contacte: Brian Hill
P.O.Box 729, Petulama,
CA 94953, USA
1-707-7668687
e-mail: bhill@igc.apc.org
Amb la creació del Mercat de la Terra (Earth Market Place - EMP), que promou la sostenibilitat a través d'accions comunitàries que connecten electrònicament els productors directament amb els consumidors arreu del món, l'EMP redueix la necessitat d'emmagatzematge, transport i emmagatzematge una altra vegada dels béns. També ajuda als consumidors a descobrir els productors locals i ajuda les indústries locals a satisfer les seves necessitats locals amb recursos locals.

Institute for Economic Democracy
P.O.Box 303, Cambria,
CA 94428, USA
1-805-9271873
J.W.Smith, autor de *The World's Wasted Wealth*, va organitzar l'IED per

Tendeixo a tenir la sensació que vivim en un demoníac transvestisme d'una edad daurada, en el que hem abusat seriosament de les nostres facultats humanes i dels nostres recursos planetaris, que moltes adaptacions socials existents hauran estat destroçades abans que una societat més humana pugui emergir. ..... Els punts de canvi de la societat es troben als carrers de les ciutats, als patis de les escoles, a l'intimitat de les cases i en tots els tipus d'espais cívics poc reconeguts, des de les barriades fins a les organitzacions globals que treballen mitjançant xarxes de comunicació.
Elise Boulding

crear una xarxa global d'investigadors i activistes que treballessin per la restauració econòmico-política de la responsabilitat ecològica.

Institute for Liberty and Community
Contact: John McLaughry
Concord, VT 05824, USA
1-802-6952555
L'ILC va ser fundat l'any 1973 com una organització no lucrativa d'educació i recerca, que té interès en les àrees següents: a) la preservació de les llibertats individuals en una era caracteritzada per les grans institucions privades i públiques; b) la restauració de les comunitats humanes a petita escala, que encara permeten compartir valors, bones conductes, auto-ajut mutu i llibertat amb significat; c) tècniques per restaurar i reforçar la genuïna propietat privada, amb els seus ingredients essencials de control personal i responsabilitat; d) descentralització de les concentracions de poder econòmic, polític i social; e) creació d'un renovat interès en la saviesa del portaveu, per la seva tradició de llibertat individual, propietat ben distribuïda i comunitat humana amb sentit.

Institute for Local Self Reliance
Contacte: Niel Seldman
2425 18th. St. NW,
Washington DC 20009, USA
1-202-2324108, fax: 3320463
Una de les claus per a crear una societat sostenible rau en bastir comunitats fortes, democràtiques, auto-suficients que utilitzin de forma eficient els recursos naturals, socials i econòmics. Des de l'any 1974, l'ILSR com organització no lucrativa ha estat a l'avantguarda de l'exploració de les possibilitats tècniques i de la viabilitat econòmica de crear comunitats autosuficients a escala humana. La seva visió d'un món sostenible és un món de poblats dins d'un poblat global. Proveeixen els governs, negocis i organitzacions comunitàries de base amb l'experiència tècnica i les iniciatives polítiques que conformen la trama econòmica de l'autosuficiència local. L'ILSR ha treballat amb centenars de comunitats al llarg i a l'ample dels EUA per crear models de projectes locals que abracin els principis de propietat local, desenvolupament econòmic, pràctiques de manufactura ecològicament adequades i eficiència en l'ús dels materials.

Institute for Sustainable Cities
Contacte: Kris Price
485 Leatherfern Pl., Sanibel,
FL 33957, USA
1-813-4721450
L'ISC va ser fundat l'any 1993 per impulsar el redesenvolupament sostenible de les comunitats humanes. Les funcions de l'ISC són: educació, xarxa i recerca en sostenibilitat comunitària. L'ISC creu que les comunitats humanes poden ser ecològicament responsables i responsables a les necessitats humanes. "El nostre objectiu és servir com a centre d'enllaç per a les activitats de base entorn la sostenibilitat urbana, proveir recursos i contactes,

publicar informació tècnica, desenvolupar programes d'educació i implementar polítiques i estratègies per a transformar les ciutats i els pobles en centre de suport a totes les formes de vida". Actualment l'ISC publica una revista, *EcoCity Journal*, que explora i informa sobre els projectes i idees en sostenibilitat comunitària. Inclou descripcions sobre solucions ecològiques i socials als problemes urbans, informes de conferències, comentaris de llibres, llistats de recursos i més coses. El seu cost es $25 per 4 números.

National Congress for Community Economic Development
1875 Connecticut Ave. NE #524, Washington DC20009, USA
1-202-23405009
NCCED representa les Corporacions de Desenvolupament Comunitari (Community Development Corporations - CDCs) que el govern americà ha anat establint des dels anys 60. A base de fons federals, les CDC són capaces de forçar el capital privat per a reconstruir nuclis urbans i servir les comunitats rurals, especialment les que pateixen estancament econòmic.

Neighborhood Caretaker
1522 Grand Ave. #4C, St.Paul, MN 55105, USA
1-612-6980349
e-mail: 75202.1215@compuserve.com
Una xarxa de voluntariat que aprenen i ensenyen habilitats d'organitzacions de base, que potencien l'ús del correu electrònic i que bescanvien experiències reals amb totes les seves meravelles, terror, desesperació, compassió, lluita i gloriosos assoliments.

Neighborhood Reinvestement Corporation
Contacte: George Knight
1325 G Street NW Suite 800, Washington DC 20005, USA
Una organització pública, no lucrativa, dotada de fons pel Congrés. La NRC va ser creada l'any 1978 per una llei aprovada pel Congrés. La seva missió inclou la revitalització de les comunitats de baixos ingressos i en declivi i la provisió d'habitatges socials en benefici dels seus residents. La NRC assoleix els seus objectius bàsicament a través del desenvolupament i suport de "parteneriat" local. Unes 175 organitzacions locals amb consells formats per veïns, dirigents empresarials i funcionaris de les administracions locals formen la xarxa NeighborWorks, que serveix 150 municipis óurbans i rurals, ciutats i comtatsó en 44 estats.

New Civilization
Contacte: Leon Vickman
16255 Ventura Blvd. #605, Encino, CA 91436-2354, USA
1-818-7253775
e-mail: 71210.177@compuserve.com
NC ofereix a les organitzacions, grups, comunitats i persones individuals informació i consultoria per ajudar al desenvolupament d'un sistema integrat per a: 1) la producció i distribució d'aliments ecològics, 2) la promoció i construcció de cases de baix cost, 3) la implementació de programes de salut holística, 4) la creació de materials per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida, 5) la realització d'un sistema bancari temps-diner, 6) la creació d'un programa d'autoajuda per a assegurances i jubilació, i 7) la realització d'un banc d'idees per a la creació de sistemes per a implementar tot l'anterior. Treballen i mercadejen informació amb tots els grups interessats en crear una nova civilització.

North American Students of Cooperation
P.O.Box 7715, Ann Arbor, MI 48107, USA
1-313-6630889

NASCO és una xarxa d'estudiants del moviment cooperatiu. Els seus membres exploren l'economia, la filosofia i la pràctica cooperativa. 35 empreses cooperatives propietat dels estudiants i controlades per ells formen part de NASCO.

Organize Training Center
422-A Vicksburg, San Francisco, CA 94114, USA
1-415-8216180
Al llarg de dues dècades, l'OTC ha estat treballant amb organitzadors comunitaris, ajudant-los a construir organitzacions fortes, basades en la comunitat, per a disposar d'organitzacions de base democràtiques, d'ampli abast i poderoses —compromeses en bastir relacions sanes, els valors de la vida i el poder propi— com antídot dels mals de la democràcia.

Program for Community Problem Solving
National Civic League
915 15th St. NW #600, Washington DC 20005 USA
1-202-7832961
Una organització en base a Washington que va ser creada l'any 1988 per ajudar les comunitats a fer servir un apropament col·laborador per un ampli rang de tasques, com ara planejament a llarg termini, provisió de serveis i resolució de conflictes.

Rocky Mountain Institute - Economic Renewal Program
Contacte: Michael Kinsley
1739 Snowmass Creek Rd., Snowmass, CO 81654-9199, USA
1-303-9273851, fax: 9274178
El Programa de Renovació Econòmica del RMI inclou la publicació de llibres guia, manuals, descripció de casos, seminaris i consultoria per a potenciar el desenvolupament sostenible a nivell comunitari. La Guia de Renovació Econòmica dóna les instruccions, pas a pas, per a conduir una Renovació Econòmica a la comunitat. Les descripcions de casos ofereixen exemples de desenvolupament sostenible. Els residents a les comunitats empren els manuals per a identificar el que s'ha de treballar i les oportunitats de desenvolupament local sostenible. Els seminaris d'entrenament ensenyen als veïns i als professionals com fer servir el Programa a les seves comunitats.

Southern Neighborhood Network
P.O.Box 121133, Nashville, TN 37212-1133, USA
La seva missió és reforçar els contactes i la solidaritat entre grups basats en les comunitats que treballin els temes de feina, raça, desenvolupament econòmic, medi ambient i desenvolupament comunitari. La seva revista Southern Communities dóna informació als seus membres sobre temes comunitaris i sobre projectes en marxa.

Southern Empowerment Project
343 Ellis Ave., Maryville, TN 37804, USA
1-615-9846500, fax: 9849916
e-mail: June Rostan@together.org
El SEP és una associació de 8 organitzacions que cooperen en donar entrenament i lideratge en organització comunitària i recerca de finançament per a programes de desenvolupament als seus membres i a altres organitzacions de la regió del sud-est i l'Appalachia. La missió del SEP és reclutar i entrenar un pool de líders comunitaris per esdevenir organitzadors, ajudar les organitzacions ciutadanes del sud a resoldre els problemes comunitaris que desafien el racisme i la injustícia social i estar amb els oprimits.

Study Circles Resource Center
Contacte: Phyllis Emigh
Rt. 169, Box 203, Pomfret, CT 06258, USA

1-203-9282616, fax: 9283713
El SCRC promou debats altament participatius i democràtics, de petits grups —anomenats cercles d'estudi— sobre temes polítics i socials. Fent això espera contribuir a fer una ciutadania més implicada i il·lustrada, capaç de prendre decisions basades en judicis ben formats. Les seves publicacions i serveis inclouen manuals de com fer, consultoria i xarxa; programes de debat sobre una gran varietat de temes; una revista mensual; un centre d'enllaç que informa sobre els materials de les temàtiques dels cercles d'estudi; i una bibliografia comentada. Alguns materials són gratuïts i altres es poden obtenir per $5 o menys, i tots es poden fotocopiar.

The Sustainability Project
Contactes: Stan & Ann Euston
Gavilan Rd., Santa Fe,
NM 87505, USA
1-505-4662052
Alarmats per la destrucció accelerada del medi ambient global i descoratjats per la poca cura de la classe política i dels mitjans d'informació vers la situació d'emmaranyament dels ecosistemes i comunitats en fallida, el TSP va ser fundat l'any 1993 per a promoure una ètica de la sostenibilitat i una política de valors per a la ciutadania de les comunitats. El seu primer llibre *Gathering Hope: A Citizen's call to a Sustainability ethic for Guiding Public Life* és una guia per al futur.

Transformational Learning Communities
Contacte: Robert Theobald
509 Conti St., New Orleans,
LA 70130, USA
1-504-5374
e-mail: tlc.forum@conf.igc.apc.org
El seu objectiu és unir la gent que reconeix que la seva imatge de la realitat és parcial i esbiaixada i que vol treballar per ampliar-la i corregir-la. Tenen l'apropament que dóna suport al desenvolupament del coneixement i el posen a l'abast dels mentors i aprenents. La major part del treball es fa a base de les conferències i del correu electrònic. Els antecedents del treball és que s'ha concebut una nova era, que mai no naixerà a menys que la proveïm amb millors nodriments i vitamines i no tant amb drogues i menjar-escombraria. Donen la benvinguda a aquelles persones compromeses amb canvis fonamentals basats en la creença del potencial dels éssers humans.

3CE

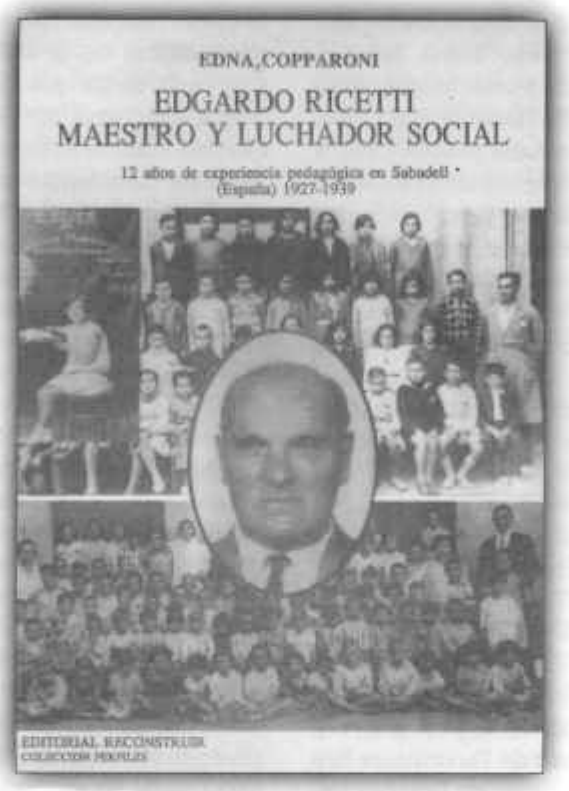

Edgardo Ricetti Maestro y Luchador Social. *12 años de experiencia pedagógica en Sabadell (España) 1927-1939.*

Edna Copparoni

Editorial Reconstruir, Colección Perfiles, Buenos Aires, 1992.
100 pàgines.

Aquest llibre és una valuosa contribució al marc històric local d'una etapa, que en les perspectives actuals i després dels recents esdeveniments —fracàs de la socialdemocràcia, crisi general de l'esquerra, desaparició del socialisme real o "científic", etc— serà a ben segur reinterpretada i per tant reescrita a partir de la riquesa que a casa nostra generà el socialisme autòcton inspirat fins a 1939 en els principis de la Primera Internacional Socialista. Del que n'és un bon exemple el protagonista d'aquest llibre, d'origen argentí.

L'estimable evocació que fa l'Edna Copparoni de les vivences compartides amb el seu company Edgardo Ricetti (1901-1984), no tant sols com a pedagog i activista social anarquista sino també del seu perfil humà de convençut pacifista i naturista, ens situen davant una mostra del que foren moltes persones que en aquella època tenien els ideals per sobre de tot materialisme i així donaren lloc al que fou una de les poques experiències mundials en matèria d'emancipació humana, les quals formen part del patrimoni cultural i moral del nostre poble. En realitat, una experiència sense precedents i estudiada arreu del món, en la que la ciutat de Sabadell sempre hi és

present a través de l'obra teòrico-pràctica de figures com Marià Burgés, Teresa Claramunt, Mateu Morral, Albà Rosell, Bru Lladó, Isidre Nadal (Llum de la Selva), Joan Saña Magriña, etc, a les que en tota justícia després de la lectura d'aquest llibre i de totes les persones que encara el recorden hi cal afegir la personalitat d'Edgardo Ricetti.

El llibre ens narra l'arribada a Europa del jove Ricetti l'any 1925, concretament a París, on estableix amistat amb aquellès famílies catalanes separatistes exiliades a França que el posen en contacte amb grups de joves que instrueix Francesc Macià per portar a terme la rebel·lió armada que, des de Prats de Molló i recolzada des de Barcelona per la CNT, havia de permetre la proclamació de la República Catalana.

Ja a Barcelona, i després d'una breu estada a Sants (1927), Ricetti, donada la seva condició de pedagog, rep l'oferiment per part de l'anarquista Bru Lladó de fer-se càrrec de l'escola impulsada i sostinguda pel Sindicat de Teixidors de la CNT de Sabadell.

En el llibre, l'Edna Copparoni, persona també dedicada molts anys a l'ensenyament, ens descriu amb claredat com Edgardo Ricetti ja en aquells anys era una persona molt influenciada i atreta per l'experiència pedagògica de Francesc Ferrer Guàrdia, cosa molt comuna en aquells anys en què les teories pedagògiques havien sofert una important evolució des de 1909. Però els ideals d'una escola laica, antimilitarista i anticapitalista, així com la identificació humana amb la natura com a base per a una societat futura més justa e igualitaria, eren els objectius de la escola Integral o Nova que en aquells anys Edgardo Ricetti s'havia decidit portar a terme des de l' escola de Sabadell (el *Instituto Pedagógico "Cultura y Solidaridad"*), ubicada en la confluència dels carrers Taulí, Puiggener i Vilarrubies, nom procedent de la Cooperativa de Consum i Producció del Sindicat de la CNT de Sabadell. Cal, però, afegir que durant la segona meitat dels anys vint les escoles d'aquestes característiques proliferaren arreu de Catalunya i de les Illes Balears. Similars a la de Sabadell i amb els mateixos principis trobem l'*Escola Natura* del Clot que impulsà un dels companys d'Edgardo Ricetti, Joan Puig Elies, essent aleshores tots dos membres del Sindicat de Professions Liberals de la CNT (en aquests anys no existeix el Sindicat d'Ensenyament). També hi ha una altra experiència similar a l'escola d'Alaior (Menorca) on també hi exerceix el pedagog sabadellenc Albà Rosell Llongueres.

Copparoni ens descriu amb tota riquesa de referències històriques les vicissituds que el seu company passà a Sabadell. L'escisió el 1932 entre els sindicalistes reformistes "Trentistes" i anarquistes en el si de la CNT, comportà que Ricetti, que pertanyia a aquets últims, hagués de traslladar l'escola al carrer Taulí. I així arribem a les aspiracions revolucionàries sorgides del dinou de juliol de 1936 a Catalunya, en les que Ricetti des de l'escola i com a Secretari Local de *Solidaritat Internacional Antifeixista* tingué una activitat molt destacada.

Molt interessant fou la seva experiència pedagògica, sense precedents en la seva durada a Sabadell, en la que jo hi afegiria la seva tasca com a membre del Consell de Redacció del diari *Superación* (*Organo de la CNT-FAI de Sabadell y su Comarca*) així com la seva participació directa en la creació de la Granja Escola Camperola en la masia de Ca n'Argelaguet. Com a Conseller d'aquesta escola i membre del CENU (Consell de L'Escola Nova Unificada), Ricetti impulsa l'ensenyança de la natura entre nens i nenes que en la major part procedien d'altres regions de l'estat ocupades pel feixisme.

Com molt bé diu Edna Copparoni, són dotze anys dedicats a una nova ensenyança més d'acord amb l'esser humà. En aquest sentit, ens descriu les colònies escolars de mar, al Masnou, i de muntanya, a Sant Llorenç i les excursions al pla i font de Can Puiggener; la seva participació des del CENU en la creació de l'Institut Obrer de Sabadell (als afores del bosc de Can Feu), la seva amistat, que molts recorden, amb en Llum de la Selva (Isidre Nadal) a la magnífica Granja Natura Jardí de l'Amistat de Can Rull, vertader camp de pràctica naturista...

Tota aquesta tasca la feren possible uns ideals que mereixien la pena de perseverar-hi, a la vegada que un medi tant generós com el del terme de Sabadell, el qual oferia totes les possibilitats culturals i ecològiques per esdevenir una autèntica *Ciutat Jardí* i que constituia un marc insuperable.

Consten molt ben descrites en el llibre d'Edna Copparoni, en la part que segueix a la desfeta del mes de gener de 1939 en la que Ricetti acompanya als nens a la frontera de França, el posterior saqueig de l'escola per part de *los nacionales*, que comportà la desaparició del valuós material filmat durant les excursions de l'escola etc.

El relat més emotiu, però, el realitza Edna Copparoni a partir de les confidències que el seu company li fa durant quaranta anys de vida en comú, en les que en el seu cor sempre es troba la enyorança de Sabadell i dels seus amics, alumnes, l'escola, la tragèdia de la guerra, etc.

L'Edna ens deixa amb aquest llibre un gran testimoni escrit del qui fou una persona tan generosa com Edgardo Ricetti, que sens dubte rectifica moltes "evidències verbals" i esclareix moltes afirmacions que figuren a la historiografia local. Afirmacions que no es poden justificar amb un mínim de rigor i objectivitat i de les que els seus ex-alumnes, que el varen poder retrobar i retre calorós homenatge abans de la seva mort a Sabadell l'any 1983, en poden donar bona raó, molt millor que jo.

La coherència d'Edgardo Ricetti durant tota la seva vida n'és una bona mostra a Sabadell i després a la ciutat Argentina de La Plata, on va fundar la Delegació de l'Assemblea pels Drets Humans i la Asociación por los derechos del niño.

Com es pot veure en aquest breu comentari, gràcies al llibre de l'Edna Copparoni, podem dir que Ricetti tingué una vida dedicada a la consecució d'un món millor, fins i tot durant els seus darrers dies en què va haver de presenciar com el seu estimat fill Ariel de 23 anys d'edat, era un dels trentacinc mil detinguts i desapareguts de la sanguinària dictadura militar Argentina de 1978.

Eduard Masjuan

Via fora!! Núm. 51, Volum VI. Estiu '96

CONVERSA AMB CONXA TORRENT MURALL

àngels

Xoc ha estat i és un lloc on ens hem trobat moltes persones durant els més dels vint anys d'existència i referència. Amb la Conxa parlem de la història d'aquest espai tan singular, situat al Passeig Fabra i Puig 325, al barri del Turó de la Peira de Barcelona, que un dia amb gran sorpresa vaig descobrir i fer meu com tanta altra gent li ha passat.

Xoc was and continuos being place where many people have met each other in its more than 20 years of existence and reference. We talked to Conxa about the history of this special place, situated at Passeig Fabra i Puig 325, in the Turó de la Peira quarter in the Northwest of Barcelona. Which on day I discovered with big surprise and made mine as happened to so many other people.

Xoc estis kaj estas loko oni renkontiĝadis multaj homoj dum ĝia ekisto kaj referenco de antaŭ pli ol dudek jaroj. Kun Conxa ni interparolas pri la historio de tiu loko tiom nekomuna kiu troviĝas en Passeig Fabra i Puig 325, en la kvartalo de Turó de la Peira en Barcelona, kiun iu tago mi malkovris kaj alprouprigis same kiel okaŭs al multaj aliaj homoj.

–Com vas convertir-te en llibretera?

–M'hi vaig convertir gairebé per casualitat, al marge que ja sempre m'havien agradat molt els llibres i la literatura. Passa que un grup d'amics que, no sé per què, opinen que les meves característiques poden ajudar a tirar endavant un projecte que tenien d'acostar la cultura als barris, m'ho proposen. Parlem dels últims anys del franquisme, principis dels setanta, i de gent jove amb ganes d'oferir coneixements, sobretot de ciències socials, a llocs de la perifèria urbana, que en aquella època quedaven totalment fora dels circuits d'inquietuds culturals i socials que començaven a manifestar-se obertament al centre. En aquells moments m'havia quedat sense feina, començava els estudis de sociologia, i la proposta em sembla força interessant. M'hi poso, sense una perspectiva de molta ni de poca durada. A mesura que el projecte va prenent forma, entenem que, dins el que llavors en dèiem «tasca social», pot tenir una importància superior al que en principi pensàvem. Ens adonem que anem creant una eina amb possibilitats. En aquells moments la clandestinitat era molt dura, i totes les persones del grup, a la seva manera, estàvem posades en lluites polítiques; no afiliats a cap partit, però. Comencem tirant endavant amb impuls, amb força, amb tota l'emoció i tota l'esperança de gent jove que lluita contra la dictadura que ha sofert des que ha nascut. Els llibres són l'arma, la llibreria el mitjà, i el barri, l'objectiu de treball. A banda de les raons polítiques, socials i culturals, els llibres també cal vendre'ls per a poder sobreviure... Així vaig començar a aprendre un ofici del qual no sabia res, el de llibretera.

–Quin procés segueix aquest grup inicial?

–Del grup inicial al qual m'incloc, al mig any només en quedem dues dones. Som les úniques que no ens «cremem» en una experiència que va resultar encara molt més dura del que s'havia previst. Totes dues considerem que allò que havíem creat era prou important per a dedicar-hi horaris il·limitats, economia personal totalment precària i tota una sèrie d'entrebancs en la nostra vida individual. D'altra banda, també aviat ens vam adonar que, en l'aspecte professional,

seguíem un camí que, en altres barris i sectors, altra gent també seguia. I, malgrat que llavors aquest era un barri obrer molt més perifèric que ara, i que jo mateixa no hi havia estat mai abans d'instal·lar-nos-hi, ràpidament vam connectar amb altres grups de gent que hi vivia o hi treballava des de la clandestinitat. No ens vam sentir mai soles. Duresa en la lluita, perill dins la llibreria, sí, però soledat, mai. Ni professionalment respecte a alguns sectors dins del comerç del llibre que intentaven treballar en la mateixa línia, ni respecte a diferents grups i gent del barri. A més, la llibreria de seguida va trobar amics entranyables i inoblidables mostres de solidaritat.

Quan feia molt pocs mesos que hi érem només nosaltres dues, s'hi va incorporar un nou company, ja que l'altra noia, perquè no havia deixat la seva feina professional, no podia dedicar-se prou al projecte. Amb aquesta nova col·laboració s'inicia el que va ser el pas definitiu per a arrencar la llibreria i donar-li la que ha estat la seva personalitat. De tal manera que quan un any després se'n va haver d'anar l'altra noia, la llibreria queda amb un equip amb plena capacitat de tirar-la endavant. Ell i jo, doncs, junts donem l'impuls i la imatge de la llibreria durant aquells primers quatre anys, tan definitius.

–Parlem d'una època en què les associacions veïnals encara no existeixen o s'estaven formant. En el vostre cas, hi vau tenir relació?

–Tanta, que l'associació de veïns del barri neix a partir de la llibreria. De la llibreria en surt la idea i l'impuls, i som les de la llibreria les que fem els primers estudis dels pocs equipaments del barri, i la llibreria és la que connecta amb la gent que hi treballava clandestinament o no, i, en definitiva, la que aglutina l'interès per a crear l'associació. El que va passar és que en aquell temps els partits polítics —parlem dels anys finals del franquisme— començaven a prendre posicions per al que serà el postfranquisme. Ràpidament, quan en un lloc com ara el nostre barri veien que hi havia un nucli de gent preparada i decidida a treballar en un projecte, encara que no l'haguessin impulsat ells, hi entraven per fer el que en deien «ajudar a l'organització», que en el fons era contro-

lar-lo. La manera era posar molta gent que hi treballés i, així, tenir força davant d'aquelles iniciatives que ells consideraven no prou sòlides per no ser producte del seu lideratge. Això va ser un procés habitual en les iniciatives que creixien arreu, i la nostra associació no en va ser cap excepció. De tota manera, naturalment, Xoc no va deixar de col·laborar-hi sempre que se li va demanar.

–Aquesta llibreria no apareix com un fet aïllat, sinó que sembla que en aquell moment també sorgeixen llibreries en altres barris. Hi va haver un moviment col·lectiu?

–No hi va haver un moviment col·lectiu en el sentit organitzat, però sí que, efectivament, aleshores neix la nova «llibreria de barri», que a partir d'aquella època, i durant bastants anys, comença a tenir una entitat i una personalitat reconegudes per la gent que podríem anomenar de la resistència. I, no cal dir també, per les diferents forces de repressió. Ens vam anar coneixent entre els llibreters de barri, però quan ja existien les llibreries, no abans. Fèiem reunions, fèiem tantes coses com era possible, ens solidaritzàvem conjuntament amb tantes causes com podíem i enfocàvem treballs col·lectius, però passava una cosa semblant al que va passar amb les associacions veïnals: hi havia llibreters i llibreteres que pertanyien a partits polítics i tenien consignes molt concretes. La finalitat de la lluita era la mateixa, però la manera d'enfocar-la va posar al descobert les diferències. Sense arribar mai a trencaments, no hi va haver la cohesió suficient ni vam tenir la tenir força que s'hauria pogut tenir.

–Va haver-hi agressions contra llibreries com la vostra en aquella època?

–Sí, aquest és un capítol a tenir en compte dins la història cultural i política del país. D'una manera o d'una altra, cap no se'n va salvar. Com més eficaç era la teva feina, més probabilitats tenies de patir una agressió, no solament per part dels grups feixistes, que actuaven amb plena impunitat i alertats pels confidents que hi havia a cada barri, sinó de la mateixa policia, que, estant a la llibreria, podia acorralar-te molt fàcilment al moment que volia. A més, cal tenir en compte que, dins la llibreria, molt sovint tenies coses objecte de persecució, ja fossin llibres no autoritzats o material de la resistència, propi o que algun col·lectiu et demanava que hi amaguessis. Un local obert està sempre indefens davant de qualsevol agressió. Ja pots imaginar-te què era això situat en aquella època.

–Quina era llavors la situació lingüística en un barri com aquest?

–Un barri obrer i d'immigració aleshores per a molts era sinònim de barri «castellà». Trencar un tòpic tan fals com aquest era molt difícil. No és que no hi hagués un gran nombre de persones castellanoparlants, però és evident que ser obrer no vol dir no ser català. Segons els dogmes fàcils de l'esquerra d'aquella època, ser català volia dir ser burgès, com si no hi hagués obrers catalans. Però era una idea generalitzada, i fins i tot entre els components inicials de la llibreria hi va haver controvèrsies sobre aquesta qüestió. Que a la llibreria tot estigués escrit i retolat en català —cosa que en aquells moments era excepcional—, que la llengua de relació de la llibreria fos el català, en comptes de viure's com un acte de reivindicació més i de rebel·lió contra la situació d'opressió que patíem com a poble i com a cultura, alguns membres del grup ho vivien com una posició poc obrerista. Això va comportar un aclariment de posicions ja des del principi. Recordo l'amargor que va suposar per a una persona com jo, que era catalana, dona i d'esquerres, el fet que tant l'aspecte

català com el de ser dona s'haguessin de defensar com a reivindicacions menors i, segons com, quasi reaccionàries. Afortunadament, per part de la gent corrent del barri, la manera de fer de Xoc es va rebre amb normalitat, encara que sorprengués. Les úniques reaccions en contra van ser per part de gent addicta al règim i de dogmàtics espanyolistes fins i tot d'esquerra, molts basant-se en un suposat internacionalisme.

–Què canvia amb la transició i l'arribada de la democràcia?

–Amb la transició la gent dels partits polítics i altres organitzacions prenen el seu lloc dins la nova situació. El poder canvia de mans. La llibreria s'enfoca cap a altres nivells. Ens trobem amb la novetat que, teòricament segons la nova legalitat, podem parlar alt i clar. Xoc llavors pot ser obertament una plataforma i un altaveu de reivindicacions ofegades fins llavors, com en van sortir molts en aquells moments arreu. S'hi pot parlar ja no tan sols d'una societat sense classes sinó també de la dona i la seva opressió; dels països oprimits, dels Països Catalans com a realitat nacional possible, del que vol dir la paraula independència, del que vol dir alliberament sexual, del que significa la cultura en un sentit ampli i profund, del que són els nous corrents de pensament, d'humanismes diferents, de la subtilesa amb què es poden manifestar els prejudicis racials, etc. Practicar el no tenir por —perquè una cosa és no estar en perill i l'altra perdre la consciència de la por—, començar a parlar clar, començar a dir en veu alta el que es pensa i el que s'opina, això costa molt quan des que has nascut no t'han ensenyat a fer-ho ni t'ho han deixat fer. Però practicar-ho en un lloc públic servia a més d'estímul per a veure que es podia utilitzar una normalitat que costava molt d'assumir. Perquè, de perills, n'hi havia, perquè d'amenaces i de repressions se'n continuaven patint, però teníem la consciència clara que calia començar a perdre la por i avançar en la llibertat.

Això va ser l'inici d'un període molt engrescador en general, i per a la

llibreria també. Tothom qui va viure aquells temps els recorda com un esclat de llibertat. Hi havia un despertar al nivell vital, tota una generació reivindicava també la vida que no havia pogut viure, a conseqüència d'aquelles opressions i aquelles frustracions que havien patit des de petits. La vida de cadascú es modificava, s'intentava guanyar el temps perdut, viure el que tocava i el que no s'havia pogut viure. Xoc es va obrir molt a aquesta nova dimensió; això va comportar potser que perdéssim austeritat, però ho vam compensar amb una perspectiva més àmplia de la vida.

-Austeritat, en quin sentit?

–Durant el temps de la lluita fosca contra el franquisme, malgrat que érem molt joves, érem d'una austeritat molt gran. Ja no solament per les mesures de seguretat a què ens obligava preservar la pròpia vida, en el sentit literal de la paraula, sinó que els nostres postulats, els nostres esforços i els nostres sistemes de vida estaven consagrats sobretot a una feina molt concentrada en la lluita per la llibertat i contra la dictadura, i això comportava tenir molt poc temps i molt poques possibilitats per a altres perspectives. Eren èpoques en què no et treies els texans ni les botes, menjaves entrepans i tot eren reunions polítiques i treball social. I en qualsevol moment t'assabentaves que algun company havia estat empresonat o represaliat, i fins i tot que havia estat mort al carrer.

-Hi ha un moment que Xoc canvia i es converteix en una llibreria amb begudes. D'on surt la idea?

–És en el moment culminant del procés de despertar que et deia abans i, com a conseqüència, també alhora, preàmbul de la davallada. Era una època molt creativa; els canvis no espantaven, sinó que estimulaven molt. Jo feia uns pocs anys que ja estava sola portant la responsabilitat de la llibreria, al marge que hi hagués treballat gent en feines concretes. La supervivència econòmica en aquell moment era duríssima, i vam inventar un sistema nou de reclam que tingués també un resultat econòmic. D'alguna manera aquell ja era un lloc de tertúlia i de vida, i la transformació no va representar cap artificialitat.

Això passa a principis dels vuitanta, al vuitanta-u, em sembla. Molt aviat, l'eufòria de finals dels setanta comença a decaure i les coses agafen un altre to, no solament al nivell dels Països Catalans ni estatal, sinó també al nivell internacional. Ara, amb perspectiva, es veu clar que els vuitanta van representar un canvi molt fort respecte als setanta. Per part nostra és com si, sense saber-ho, responguéssim a això i preparéssim un espai diferent per a una època diferent. Inusitadament, en un local molt petit, en un barri obrer, lluny dels circuits culturals i comercials de la ciutat, fem una llibreria amb begudes, que va voler dir posar els elements d'una cafeteria, amb taulell i taules, dins d'una llibreria. Creem, sense cap valoració per part nostra, una cosa que a Barcelona era insòlita: una llibreria amb bar, on el bar és harmònicament integrat a la llibreria, i no com dues activitats paral·leles.

-Encara és una cosa insòlita a Barcelona, perquè no hi ha cap espai igual a la ciutat.

–Sí, segurament, però la llibreria mai no ha tingut intencions publicitàries i, per tant, mai no hem tingut la voluntat d'explotar aquest fet. Quan de vegades ha vingut algun periodista per fer algun article sobre Xoc, el que sempre l'ha sorprès més, és saber quan es va iniciar, i que no ha deixat d'existir des de llavors. Al moment que vam fer la transformació en llibreria amb begudes, només hi havia el Cristal City, que era un lloc encanta-

dor, que existia des de feia molts anys, però que era bàsicament un bar on també es venien llibres, i nosaltres, de sobte, sense ser al carrer de Balmes com el Cristal, vam crear una llibreria on hi havia bar. En aquell moment, sense recursos, i amb un equip de treball que surt de la gent del barri, canviem l'aspecte de l'espai i el convertim en un local on mentre prens un cafè o una cervesa pots estar consultant o escollint llibres, o a l'inrevés. Xoc va agafar des de llavors un caliu que és el que s'ha mantingut fins ara, el que li ha donat el caràcter i una manera de ser, o sigui d'enfocar la llibreria. Això, juntament amb la seva història, és el que més l'ha personalitzat. Les noves possibilitats de tertúlia que li va donar l'espai molt més heterodox que es va anar creant s'utilitza perquè continuï essent un lloc de comunicació, com sempre.

-Quina va ser la trajectòria de la llibreria amb begudes?

-Hi vam incorporar de manera molt important la sensibilitat artística: dins d'aquest nou plantejament vam començar a fer permanentment exposicions d'art, que es mantenen fins ara. Durant molts anys, i amb una periodicitat molt seguida, vam fer venir a fer xerrades-col·loqui personatges de primer ordre dins de la nostra cultura, des de perspectives molt diferents. No cal dir, també, coses pròpies de la professió, com presentacions de llibres o lectures poètiques... Això era a la primera meitat dels vuitanta, i encara es mantenia una certa eufòria. Però ben aviat vam haver d'enfrontar allò que es va anomenar el «desencant», i de sobte Xoc pren un to quasi contracultural, molt més heterodox, enfront del que ja es va imposant com una nova cultura oficial i com uns nous valors, dels quals molts estem profundament descontents. Això ens continua situant com a minoria, com els passa a tants altres en diferents àmbits. De tota

manera, una minoria «encantada». Dins de Xoc, això no és solament la trajectòria de la llibreria, sinó també la de la majoria de gent que serà la parròquia, els amics i els clients dels anys vuitanta. Aquests anys la llibreria es mostra com un punt de referència per a molta gent, una porta sempre oberta. Un espai multicolor, humanista, lúdic, cultural i alhora rebel i combatiu com sempre. Les relacions humanes hi agafen dins d'aquesta etapa una importància molt gran.

Posteriorment, en començar els noranta, es va manifestant una consciència clara d'un treball fet. Això no és tant com a fruit d'una reflexió, sinó que sovint d'una manera inesperada i sorprenent persones adultes del barri que eren adolescents quan vam obrir, a part d'expressar-nos la seva simpatia i el seu afecte, ens parlen amb tota naturalitat de com la seva trajectòria personal ha estat marcada de manera indubtable pel seu contacte amb la llibreria. Són confessions que surten espontàniament i que potser són l'única valoració concreta que tenim del treball fet. I són un dels pocs testimonis que ens mostren o ens mostraran el resultat d'una feina de tants anys. No voldria però que semblés que les gratificacions només vénen d'aquest aspecte. Malgrat els mals moments i els molts esforços, hem estat molt feliços, perquè, a més de la compensació que ha representat la relació humana, treballar entre llibres és un privilegi extraordinari. Ser intermediària entre el llibre i el lector, influir a despertar l'amor pels llibres i, per què no, compartir o encomanar la passió per la lectura, tot això ha estat per si sol una aventura extraordinària.

–Has dit que ja fa temps que eres tu sola a la llibreria. Per què parles tota l'estona en plural?

–Perquè sí que estic sola pagant el lloguer i pagant els impostos, i amb la responsabilitat que la porta s'obri cada dia, però, sola del tot amb el meu esforç, no m'hi he sentit mai. Quan he demanat ajuda, l'he tinguda de veïns del barri o de molts clients i amics de la llibreria, i és veritat que sense aquestes col·laboracions i ajudes mai no hauria pogut jo sola tirar-la endavant. Em surt el plural no per humilitat, sinó per justícia. De tota manera, des que em vaig quedar només jo al davant de Xoc sí que sento que l'últim esforç, l'últim goig són meus, i també l'última responsabilitat, tant a favor com en contra, i en aquest sentit tampoc no defujo assumir-la.

àngels

ASSOCIACIÓ CULTURAL

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Via fora!!

En/Na.....
Adreça..... Telèfon.....
Població..... Comarca.....

- ☐ Em subscric a "VIA FORA!" (1.400,- pessetes/4 números)
- ☐ Vull rebre el nº de "VIA FORA!" (400,- pessetes)
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000,- pessetes/trimestre)
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.500,- pessetes/trimestre)
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (2.000,- pessetes/trimestre)
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (pessetes/trimestre)

Forma de pagament

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària (preferentment Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona)
- ☐ En efectiu (personalment)

Data Signatura

ASSOCIACIÓ CULTURAL

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms _____

Caixa/banc _____

C/C ☐☐☐☐.☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Adreça _____

Població _____ Comarca _____

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/ a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva col.laboració.

Data Signatura

Associació ENLLAÇ, Apartat de correus 85 E-08291 Ripollet (Vallès Occidental)
Telfs. 692 51 83 - 692 66 55 - 897 43 05 e.mail: mon@bcn.servicom.es

enllaç

ENHAVO CONTENTS

Cefartikolo	**3**	Editorial
Genro, povo kaj postmoderneco. (II)	**4**	Gender, power and postmodernity (II).
La bone ordigita evoluo komencigas per...	**18**	Tidy development begins with...
La unua rekontigo de igliagantoj de la Inuigo por respondeca kaj solidara Mondo.	**23**	First International meeting of promoters of the Alliance for a responsible and solidarity world.
Ekologio per sep punktoj.	**35**	Seven point Ecology.
Organizaoj de generalaj komunumaj servoj.	**39**	General Community Service Organizations
Eduardo Ricetti...	**51**	Eduardo Ricetti...
Konversacio kun Conxa Torrent Murall	**54**	A talk with Conxa Torrent Murall

Via fora!! *núm. 51 Estiu del 1996. Preu venda: 400 ptes.*

Edita: Associació **enllaç**. Apartat de Correus 85, 08291 RIPOLLET (Vallès Occ.), telèfons: 692 51 83 - 692 66 55 i al CENTRE DE CULTURA, Turó dels Pujols, 08739 Guardiola de Font-rubí (Alt Penedès), telèfon: 897 43 05.

Podeu reproduir qualsevol article sempre que sigui de manera íntegra, Us agrairíem que féssiu constar la procedència.

Via fora!! és composada electrònicament per membres de l'Associació comptant amb la col·laboració d'Ecoconcern i Servei de Secretaria S.A. i Imprès als PP. CC. a "La Impremta" (el Prat de Llobregat), amb paper ecològic *Biotop 3* de 100 grams l'interior i cartulina ecològica *Magnosttar* de 200 grams les portades.

D.L. B-13.925/1984 I.S.S.N. 0214-672X.

Via fora!! és membre de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català APPEC.

Aquest número de la *Via fora!!* és fruit del treball de: àngels, Eugeni, Joan-Ramon Gordo, Keshava, Agustí Nicolau, Josep Puig, Jaume Sobrevals, Milagros Vallès, Lluís Vàzquez i l'Associació Alternativa Verda.

També han col·laborat en les traduccions: Ramon Llop, Llibert Puig, Mercè Castany i l'Associació Catalana d'Esperanto.

La fotografia de portada és de Miguel Sánchez.

Editorial	***Miguel Sánchez (1963-1993).***	3
Altrament	***Gènere, poder i postmodernitat. (III)*** Gabriela Castellanos.	4
	El desenvolupament ben ordenat comença per... Cristian Denis.	18
Cada terra fa sa guerra	***Primera trobada internacional d'animadors de l'Aliança.*** Joan Ramón Gordo i Montraveta.	23
L'alternatiu	***L'ecologisme en set punts*** Arne Naess.	35
	Organitzacions de serveis comunitaris generals (GCSOs). Coalició per a una economia comunitària cooperativa.	39
Relligats	***Edgardo Ricetti, maestro y luchador social... de Edna Copparoni.*** Eduard Masjuan.	51
A la intempèrie	***Conversa amb Conxa Torrent Murall***	54

enllaç